

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

MARS 2 • 2005

Ärkebiskop
Wallins
medaljkrin

Teaterkonsortiets
premie-
obligationslån
1889 och 1893

Pris 20 kr

FriMynt

2005

31:e Int. Mynt & Frimärksmässan

MINNESPOSTSTÄMPLAR PÅ MÄSSAN

Lördag: Helsingborgs Filatelistförening 100 år.

Söndag: Sofiero 140 år.

Lördag 16 april kl 11.00 - 17.00

Söndag 17 april kl 11.00 - 15.00

IDROTTEHUS

Mellersta Stenbocksgatan • Helsingborg
HelsingborgsUtställningar • Tel 042-29 25 60

RABATTKUPONG

TA MED DIG KUPONGEN SÅ FÅR DU

10:- RABATT

PÅ ENTRÉAVGIFTEN!

FriMynt 2005

Ordinarie entréavgift 60:-

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98

onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00

Fax 08-667 07 71

E-post: info@numismatik.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5428

114 84 Stockholm

Tel 08-5195 5300

Fax 08-411 22 14

E-post: info@myntkabinettet.se

Ansvarig utgivare:

Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:
Monica Golabiewski Lannby

Auktionskalender:

Dan Carlberg 073-310 48 91

Rolf Sandström 031-99 24 54

Prenumerationer:

Pris 200 kr/år (8 nr)

Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från
Gunnar Ekströms stiftelse
samt Sven Svenssons stiftelse

För insänt, ej beställt, material ansvaras
ej. SNT:s texter och bilder lagras
elektroniskt och publiceras i pdf-format
på SNF:s och KMK:s hemsidor
(www.numismatik.se samt
www.myntkabinettet.se). Den som
sänder material till SNT anses medge
elektronisk lagring/publicering.

Tryck:

Masterprint Sätterri & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

Föreningsaktiviteter

MARS

19 Myntmässa i Göteborg

Plats Ullevi Tennishall, Smålandsgatan 2 (mitt emot Stureplatsen)

10.00-16.00 SNF är på plats med bokbord och möjlighet till diskussion om
föreningen och dess verksamhet. Åtta mynthandlare ställer ut.

APRIL

9-10 SNF:s årsmöte i Kalmar

Lördag 9

Plats Kalmar Läns Museum, Skeppsbrogatan 51

11.00 Marinarkeolog Lars Einarsson visar Kronanutställningen.

12.30-13.15 Visning av auktionsmaterialet vid Kalmar Läns Museums hörsal
samt lunch på eget initiativ för dem som så önskar.

13.30 SNF:s årsmöte, eftermiddagskaffe.

15.00 Auktion 149 med material ur Sven Svenssons samling.

20.00 Gemensam middag.

Söndag 10

Plats Kalmar slott, Kungsgatan 1

10.00 Visning av Kalmar slott.

12.00 Gemensam lunch.

Samtliga visningar samt eftermiddagsfika är kostnadsfria. Anmälan om deltagande
i middagen samt lunchen måste göras till Dan Carlberg, tel. 0476-102 25
alt. 0733-10 48 91, eller Rolf Sandström, tel. 031-99 24 54, senast 1 april 2005.
Beträffande övernattningsmöjligheter i Kalmar, se: www.kalmar.se

16-17 FRIMYNT

Plats Idrottens Hus, Helsingborg

Lördag 16 11.00-17.00 samt söndag 17 11.00-15.00

SNF finns med även på årets upplaga av FRIMYNT. Kom hit och diskutera före-
ningen och numismatiken eller köp litteratur!

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.

Kansli: Besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.

Stängt: Midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6, Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.

Utställningar: Måndag – söndag kl. 10.00-16.00.

Numismatiska boksamlingen: Torsdagar kl. 13.00-16.00.

Hemsida: www.myntkabinettet.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras sedan september 2003 även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor i www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se. På nätet kan man läsa SNT i lågupplöst pdf-format. Den tryckta tidskriften är därför fortfarande outhärlig och ges ut som tidigare den första veckan i februari – maj, september – december.

Målsättningen är förstås att nå en större läsekrets. Den utvidgade spridningen av såväl artiklar som annonser till allmänheten kan leda till att fler intresserar sig för ämnet och till nya medlemmar i föreningen. Att annonsera bör också bli attraktivare. Annonspriserna från 2004 ser ut som följer.

1/12 sida (47 x 50 mm)	250 kr
1/8 sida (72 x 47 mm)	350 kr
1/6 sida (47 x 105 mm)	400 kr
¼ sida (72 x 105 mm)	600 kr
½ sida (151 x 105 mm)	1.200 kr
1/1 sida (151 x 214 mm)	2.000 kr
2:a omslagssidan 1/1 sida	2.500 kr
4:e omslagssidan 1/1 sida	3.000 kr
4:e omslagssidan ½ sida	2.000 kr

Annonser på årsbasis får 20% rabatt. För annonsering kontakta Carin Hirsch Lundborg på föreningens kansli, e-post carin@numismatik.se. Allt material måste vara kansliet tillhanda senast den 1:a i månaden före utgivning. Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons att köpa, sälja eller byta samlarobjekt med högst tre rader.

Kontakta mgl@myntkabinettet.se. *Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.*

Innehåll SNT 2 • 2005

Sid

Artiklar och notiser

Ett skrin med medaljer m.m. som tillhört ärkebiskopen Johan Olof Wallin – ”Davidsharpan i Norden”	29
Kort presentation av vissa större utländska myntfynd från 1970-talet	31
Några kompletterande anteckningar till en myntauktionskatalog från 1834	32
En märkes- och medaljannons från 1889	33
Teaterkonsortiets premieobligationslån 1889 och 1893	34
Papperspolletter för velocipedövning	38
Pollett från Bohuslän för insamling av linnelumpor	38
Bremerholms kyrka för fattiga i Köpenhamn	39
Pollettsamlandet på uppåtgående?	39
Ett par kortbrev från Henryk Bukowski till apotekaren Gustaf Cavalli	40
Ett sedelförslag från mitten av 1800-talet	40
Gjorde falska bankosedlar i fängelset	41
Årsberättelse för år 2004 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen	42
Brev från den finländske medaljsamlaren J. J. Huldén till Axel Wahlstedt	45
Braås hembygdsmuseum och dess myntsamling	48
Succéartad mynthelg	49
Drömtydningar för penningssamlare	50

Stående rubriker

Utställningar	37
Nytt om böcker – recensioner	46
Föreningar	47
Pressklipp	49

Omslag

Konung Karl XIII (1809-1818) på sin tron som stormästare över den svenska grenen av Frimurarorden, iförd sin skrud för denna värdighet. Observera den magnifika huvudbonaden till vänster på oljemålningen. Utförd av Carl Fredric von Breda men färdigställd efter kungens död av Johan Henrik Sjöholm 1826. Göta Provincial Loge, Göteborg. Foto: Ateljé Jonason, Göteborg. Till vänster ovanför kungen ses det här inlagda briljantterade halskorset till Carl XIII:s orden, som han instiftat 1811. Det förvaras och kan beses i Kungl Skattkammaren på Stockholms slott. Se vidare i Lars O. Lagerqvists anmälan av Tom Bergroths bok *Kungliga Carl XIII:s Orden* på sidorna 46-47. Reprofoto och montage Gabriel Hildebrand.

Ett skrin med medaljer m.m. som tillhört ärkebiskopen Johan Olof Wallin – ”Davidsharpan i Norden”

Av Ian Wiséhn

För omkring tio år sedan fick Kungl. Myntkabinettet ett besök av en dam som hade med sig ett spännande skrin med medalj-innehåll. I samband med besöket passade vi på att fotografera innehållet – självfallet med damens tillstånd. Dessa fotografier har sedan legat hos oss på KMK i väntan på eventuell publicering. Att bilderna skulle få en bredare spridning kändes nämligen angeläget, eftersom innehållet i skrinet en gång tillhört ärkebiskopen J. O. Wallin.

Johan Olof Wallin

Johan Olof Wallin (1779-1839) var son till en fattig fältväbel från Stora Tuna i Dalarna. Trots sitt enkla ursprung hade den unge Wallin ambitioner och dessutom ett stort mått av intelligens. När han 1799 reste till Uppsala för att studera, stod det i betyget att Västerås gymnasium aldrig tidigare sänt eller skulle få sända Wallins like till Uppsala universitet. Hans latinkunskaper var imponerande, han skrev en formellt oklanderlig och väcklingande vers, och inom fem år vann han sex gånger pris från Svenska akademins tävlingar. Wallin promoverades till doktor och valdes in i Svenska akademien 1810. Fyra år tidigare (1806) hade han låtit prästviga sig. Redan 1809 blev Wallin kyrkoherde i Solna. Vid sidan av det kyrkliga var Wallin ledamot av bankofullmäktige under åren 1813-1832, och från 1815 var han dessutom riksdagsman. Den kyrkliga karriären gick spikrakt och till slut, år 1837, utnämndes J. O. Wallin till Sveriges ärkebiskop. Samtidigt med denna utnämning blev han ledamot av Serafimerorden. Hans upphöjda position varade inte länge. Redan den 30 juni 1839 avled han i Uppsala – endast femtio år gammal.

Wallin bearbetade pietetsfullt en stor mängd äldre psalmer och skrev själv närmare 150 egna psalmer, som t.ex. ”Var hälsad, sköna morgonstund” och ”Din klara sol går åter upp”. Trots all sin framgång var J. O. Wallin missbelåten över sina egna prestationer. Han ville mer med livet. Många under samtiden ställde sig kritiska och betraktade Wallin som en opålitlig karriärst.

Wallin ligger begravd på Solna kyr-

1. Ärkebiskopen J. O. Wallins ordens- och medaljskrin. Utsidan klädd med sidentyg.

2. T.h. Skrinet öppnat och innehållet synligt.

kogård. Solna var en församling som han under en tid verkade i. Det är också med Solna och Solna hembygdsförening som skrinet är kopplat. Av någon anledning övergick skrinet, efter Wallins död 1839, till Solna församling och här har det blivit kvar.

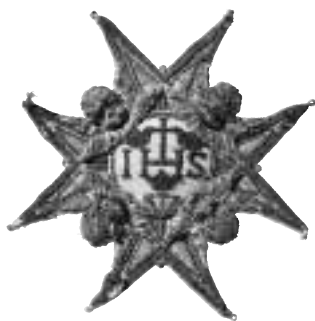
Skrinet

Skrinet är klätt med sidentyg och har dekorerats med kors, blommor m.m. Inuti ligger två Serafimerordens kraschaner i broderad form. Dessa måste någon ha sprättat bort från ärkebiskopens vardagstalar (d.v.s. en fotsid ämbetsdräkt/mantel för präster) och från någon annan dräkt. Wallin utnämndes till ledamot i det andliga ståndet av Kungliga Serafimerorden. Utnämningen skedde på Stockholms slott den 14 april 1837. Wallin förklarades vara antagen den 11 maj 1838 i Slottskyrkan. Till sitt valspråk antog han texten: IN OMNI-POTENTI VINCES (Med den allsmäktiges hjälp skall du segra).

I skrinet ligger två medaljer över Wallin som präglades 1835 genom medaljgravören Carl Magnus Mellgrens (1806-1886) försorg. Mellgren flyttade 1838 till Helsingfors för att få bättre utkomster än i Sverige. Under de sju åren innan han lämna-

3. Johan Olof Wallin. Oljemålning av Johan Gustaf Sandberg. Gripsholmssamlingen. Reprofoto.

4. Den ena av två broderade kraschaner från Kungliga Serafimerorden.

de landet, utförde Mellgren ca tjugo minnesmedaljer. De märkligaste av dessa utgörs av en tämligen enhetligt hållen serie medaljer över samtidens mest berömda svenskar, såsom Tegnér, Berzelius, Geijer, Franzén, Järta och Wallin.

Den medalj som Mellgren utfört över Wallin visar biskopens huvud i höger profil samt texten: JOH. OL. WALLIN och efter nedre kanten: NAT. D. XV. OCT. MDCCCLXXIX. Frånsidan visar en uppstående harpa och där ovanför stjärnbilden Stora Björn (Karlavagnen). Frånsidan syftar på den av Wallin omarbetade svenska psalmboken och på Wallins benämning "Davidsharpan i Norden". De två medaljerna är slagna i brons. Den ena ligger i en fin samtida ask, medan den andra ligger i en pappask från slutet av 1800-talet. Den senare medaljen är illa hanterad och uppvisar många skador.

Sedan finns det fyra föremål i skrinet som närmast kan kopplas till sällskapsordnar eller frimureri. Nu är det fortfarande så att vi har svårt att närmare bestämma denna typ av föremål. Dels har uppgifterna ofta försvunnit eller glömts bort och dels – främst när det gäller föremål från frimurarna – är många uppgifter hemliga. Bland de sällskap som verkade under början av 1800-talet kan vi t.ex. räkna *Coldinu-orden* (denna orden lämnade understöd åt fattiga och sedan 1807 sammanträdde man på Piperska Muren på Kungsholmen), *Par Bricol* (en orden som startade 1778 och som mest sysslade med nöjen i olika former, bl.a. firar man minnet av Bellman som självfallet varit medlem i sällskapet), *Redlige Svenskar* (ett sällskap som stiftades 21 augusti 1810 med anledning av tronföljarvalet på riksdagen i Örebro – deras glada möten omfattade även baler) och *Sällskapet* (en sammanslutning som stiftats 1 december

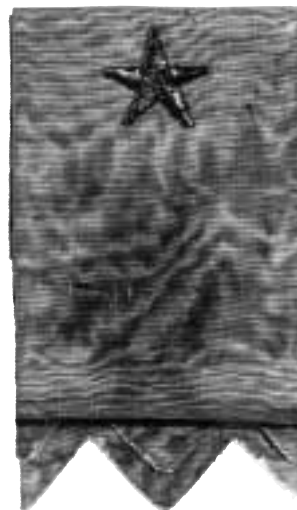
5. Bronsmedalj över J. O. Wallin som graverats av Carl Magnus Mellgren 1835. Medaljen ligger i en samtida ask.

6. Samma medalj som nr 5, men skadad. Frånsidan visar Davidsharpan och Karlavagnen. Skala 1:1.

7. Tecken från okänt välgörande sällskap. De hälsande händerna symboliserar hjälpsamhet.

8. Sidenband med broderad silverstjärna. Okänt sällskap.

1800 och som från början träffades i det s.k. Bergstrahlska huset vid Munkbron).

Det första av dessa föremål är en medalj i silver som utgörs av ett malteserkors mot en fyrkantig platta som har ingraverade streck liksom solskimmer. Mitt på medaljen finns en svartmaljerad liggande oval med två omålade händer slutna i ett handslag.

Medaljen har ögla och ring. Fästad vid ringen finns en knuten rosett i de svenska färgerna. Medaljen skulle mycket väl kunna höra till ett sällskap som sysslar med välgörenhet, främst på grund av de sammanslagna händerna som ofta symboliserar hjälpsamhet.

Det andra föremålet är ett ljusblått sidenband som burits snett över bröst-

9. Åttkantig målad (rött och vitt) stjärna som är fästsatt på sidenband. Okänt sällskap.

10. Tecken från okänt sällskap – en bronspade med sidenband som sitter fäst i en ring.

tet. Bandet är prytt med en broderad silverstjärna. Det tredje föremålet är också ett sidenband med guldkanter (tyvärr saknas anteckningar om bandets färg). Vid bandets ände finns en rosett samt en målad åttkantig stjärna. Halva stjärnan är målad i rött och den andra halvan i vitt. Det fjärde föremålet är en bronspade med ett sidenband fäst i en ring.

Skrinet innehåll ger oss en god bild av biskopens sociala liv, men också något om de nöjen som stod till buds för en lärd person i Stockholm under Karl XIV Johans regeringstid.

Foto: Samtliga föremål fotograferade av Gabriel Hildebrand, RAÄ.

Litteratur

Berg, P. G.: *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar m.m.* Stockholm 1873.

Hyckert, B. E.: Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor. *Numismatiska Meddelanden XVII*, del 2, häft. 1-2. Stockholm 1905, s. 102f.

Hörnström, E.: Wallin, Johan Olof. *Svenska män och kvinnor. Biografisk uppslagsbok.* Del 8, Stockholm 1955, s. 199-200.

Nordenvall, P.: *Kungliga Serafimerorden 1748-1998.* Stockholm 1998. □

Kort presentation av vissa större utländska myntfynd från 1970-talet

När större myntfynd kommer i dagen i Sverige, brukar dessa bli omtalade i våra numismatiska tidskrifter. Det är däremot inte lika självklart att samma sak gäller när mynten hittats i andra länder. Av den anledningen kan det vara av intresse att kortfattat notera en del sådana fynd och jag har valt ett årtionde, nämligen 1970-talet. Det var ju också en period som gav oss flera stora myntfynd från de nordiska länderna. Ett flertal av de här presenterade myntskatterna hade hittats i det forna Sovjetunionen. I artikeln gäller fortfarande de gamla gränserna.

• **Kopparmynt för basarhandel.** En grävmaskinist vid järnvägsbygget Termez-Javan i sovjetiska Centralasien påträffade 1970 ca 1.880 kopparmynt, som fanns i en nästan meterlång vattenkruka av lera. Mynten vägde tillsammans drygt 15 kg. De är präglade i Buchara och andra centralasiatiska städer under 1500-talet. Texten på mynten är på arabiska. Fyndplatsen ligger inte långt från en plats, där det en gång funnits en basar. Till basaren hade köpmän från många platser kommit för att både köpa och sälja varor.

• **Näverinslagna dirhemer.** Två elvaåriga skolpojkar, Sasja Drozdov och Misja Baranov, var 1973 ute och gick på en nyplöjd åker i närheten av den vitryska byn Kazjanka, när de fick syn på silvermynt i jorden. När de började undersöka platsen, hittade de en skatt på ca 20 kg med 8.000 dirhemer präglade på 700- och 800-talen i Bagdad, Samarkand, Buchara och Merv. Mynten var inslagna i näver.

• **Trettioåriga kriget.** Ett lerkärl fyllt med mynt från Trettioåriga kriget upptäcktes i juni 1973 av några bönder som höll på med utdikningsarbeten i Cottbus-distriktet i östra Tyskland, d.v.s. där den lilla västslaviska folkgruppen sorberna är bosatta. Antikvarisk personal som kallats till fyndplatsen kunde konstatera att man fått fram ca 850 mynt som bl.a. präglats till den saxiske kurfursten Johann Georg. I lerkäret fanns också groschenmynt som präglats i Prag och talemmynt från Nürnberg och Brabant.

• **Svenska och polska mynt.** Vid nedläggning av en vattenledning år 1973 påträffades i staden Kisjinev, som ligger i den f.d. moldaviska sovjetrepubliken, ca 4.000 svenska och 3.000 polska mynt. Mynten är präglade på 1600-talet, och de låg i ett lerrör som nedgrävts under en gammal marknadsplats. De lokala tidningarna började omedelbart att spekulera om skatten kunde kopplas samman med den svenske kungen Karl XII och hans soldater, som ju var förlagda i Bender, ca fem mil sydöst om Kisjinev. Märkligt nog innehöll skatten, förutom de polska mynten, endast svenska mynt präglade för Karl XI.

• **Tjugo hinkar kopparmynt.** Skörden av kopparmynt var mycket rik i Uralområdet 1976. Först var det en man vid namn Marudin som stötte på 12.000 femkopekmynt från 1700-talet när han plöjde upp sitt grönsaksland. Marudin bodde i den lilla orten Tuguly. Han hade även tidigare hittat mynt bland sina grödor, men då var det vid varje tillfälle högst en hink fylld med mynt. Nu blev det hela tjugo hinkar! En månad var det A. Vasiljevans tur. Hon hittade ett kärl med 3,5 kg kopparmynt i sitt grönsaksland på orten Verch-Potam. Sedan var det några arbetare som i Botjkari upptäckt 600 kopparmynt som präglats mellan åren 1759-1809.

• **Arabiska 1100-talsmynt.** I ett stenbrott nära den gamla staden Tlemçen i Algeriet gjordes 1977 en fantastisk upptäckt. Där hittades nämligen ca 10.000 arabiska silvermynt från 1100-talet.

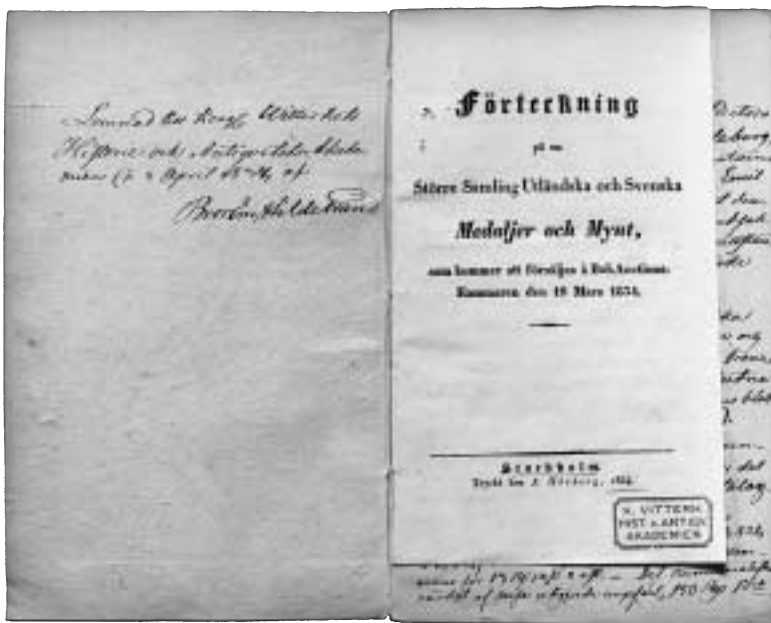
• **Romerska legionens kassa?** En bonde i det franska departementet Landes (sydvästra Frankrike) hittade 1977 en mycket stor myntskatt. Det som bonden funnit var tiotusentals bronsmynt från 200-talet e.Kr. Det

Några kompletterande anteckningar till en myntauktionskatalog från 1834

Den numismatiska delen av Vitterhetsakademiens bibliotek finns uppställd i Kungl. Myntkabinettets tjänstelokaler. Så har det varit sedan 1700-talet. Bland alla vetenskapliga böcker finns också en hel del auktionskataloger. Dessa kataloger kan ofta ge oss kompletterande information om enskilda mynt eller medaljer. I en del finns anteckningar om köparna på auktionerna. På en del titelsidor finns tryckt uppgifter om den som en gång ägt samlingarna.

Så är emellertid inte fallet med en enkel auktionskatalog på 18 sidor från 1834. Den har titeln *Förteckning på en Större Samling Utländska och Svenska Medaljer och Mynt*. Samlingen såldes på Bokauktionskammaren den 19 mars 1834. Den som sammanställt katalogen var den 28-åriga amanuensen vid Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien – Bror Emil Hildebrand.

Det exemplar av katalogen som

Titelsidan på den katalog från 1834 som Bror Emil Hildebrand sammanställt.

Till vänster finns en kort gåvotext

till Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.

Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

forts. från föregående sida

spekulerades omedelbart i den lokala pressen om det kunde vara en kassa som tillhört en romersk legion.

• **Rubelsedlar i zinklåda.** År 1977 hittade Nikolai Nagorskij en zinklåda som var fylld med två miljoner rubel i sedlar. Fyndet gjordes när han grävde i sitt trädgårdsland i den ukrainska staden Vladimir-Volynskij. Samtliga sedlar var tryckta i slutet av 1800-talet. Upphittaren satt hemma under flera kvällar och räknade pengarna. När han till slut konstaterade att sedlarna var ogiltiga, lämnade han in dem till ett lokalt museum.

• **Guldgömma från sjuårskriget.** Vid reparation av ett gammalt hus i närheten av Prag år 1977 hittades elva lådor som mycket omsorgsfullt gömts på en vind. I lådorna fanns 8.500 guldmynt! Mynten var präglade på 1700-talet och det antogs i pressen att de undangömts under det s.k. sjuårskriget.

• **Snåla bröder blev rånmördade.** Vid Nosovgatan i Nizjnij Tagil i Ural hittade tre arbetare 1978 en nedgrävd näverask som innehöll drygt 1.000 silvermynt från 1800-talet. Äldre

stadsbor berättade för tidningarna att det tidigare på fyndplatsen funnits ett tvåvåningshus, där två gammaltroende bröder bott före revolutionen 1917. De var kända för sin snålhet. Deras rikedom blev också deras död eftersom de båda blev rånmördade. På olika ställen i huset hittade granarna sedan näveraskar fyllda med mynt. Tydligt hade rånarna misslyckats med att hitta allt som bröderna gömt. De tre arbetarna fick en hittelön som motsvarade 25% av myntens värde.

• **Myntfyllt segelfartyg.** En grupp dykare från *Museum of Western Australia* undersökte 1978 vraket efter segelfartyget "Zuytdorp" som tillhört det Nederländska Ostindiska Kompaniet. Under en enda dag kunde dykarna bärga 8.000 silvermynt. Sammanlagt hittades 12.000 mynt – alla från 1700-talet.

• **Sextio spanska guldmynt.** När 27-åriga Christian Guillaume 1978 grävde i sin trädgård nära La Rochelle, Frankrike, klingade det till mot hans spade. Han hade hittat ett skrin som innehöll sextio guldmynt från 1500-talet. Alla var spanska och visade Filip II:s porträtt.

• **Romersk legionärssold i gammal lerkruka.** En murare och en mekaniker, som tillsammans under semestern år 1979 ägnade sig åt "skattssökeri", lyckades över all förväntan när de med en metalldetektor sökte efter metallföremål på ett fält som tillhörde Stitchcombe Farm. Denna plats ligger i närheten av Marlborough i Wiltshire. På endast en halv meters djup fann de en gömd skatt bestående av otroliga 56.500 romerska denarer från perioden 249-270 e.Kr.! Mynten låg i en romersk lerkruka, som till sin typ var ca 200 år äldre än mynten. Det var det dittills största samlade myntfyndet som gjorts i England. Experter ansåg att fyndplatsen kunde kopplas till den romerska staden Cunetio. Man sade sig ha funnit delar av stadsmuren och även resterna efter en stenbro. Mynten, som motsvarade solden för flera hundra legionärer, ansågs ha blivit nedgrävda av romarna på grund av fruktan för fiendligt överfall. Kanske fanns det fog för denna fruktan eftersom mynten låg kvar på gömstället. Detta enorma fynd är numera publicerat av Edward Besly och Roger Bland (*The Cunetio Treasure. Roman Coinage of the Third Century A. D.*, London 1983).

Ian Wiséhn

En i katalogen interfolierad text som ger bakgrunden till auktionen hos Bokauktionskammaren den 19 mars 1834. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK.

finns hos Kungl. Myntkabinetten har interfolierats med något större sidor. Katalogen har också försetts med ett enkelt marmorerat pappband. På bandets insida finns skrivet med blåck: *Lemnad till Kongl. Witterhets Historie och Antiquitets Akademien d. 8 April 1834, af Bror Em. Hildebrand.*

De interfolierade sidorna inleddes med en text som Hildebrand skrivit med blåck:

Denna Samling har tillhört Rectorn vid Skara Skola, Mag. Sandeberg, efter hvars död den köptes af Capitainen vid Westg. Dals Regemente Charles Emil d'Orchimont, som föranstaltat denna katalogs tryckning, hufvudsakligen efter de felaktiga och ofullständiga förteckningar, som åtföljde sjelfva samlingen.

De mynt och medaljer, för hvilka lodtalet står utsatt, voro af silfver och väl konserverade. De öfriga af bronze eller tenn, till större delen gjutna och fernissade. Guldmynt fans blott ett enda, (N 298 bland utländska).

De åtföljande tryckta beskrifningarne voro utklippta, till en stor del ur någon Dansk Försäljnings Katalog.

För Kongl. Myntkabinetten inropades bland den utländska samlingen N:o 220, 221, 231, 234; bland svenska N. 6 och 106, tillsammans för 13 Rd 12 sk 8 rst. – Det numismatiska värdet af dessa utgjorde ungefär 150 Rd Bco.

Vad var det då som Hildebrand ropade in till Kungl. Myntkabinetten? Jo, nr 220 var 8 *Gamla sällsynta Danska Mynt*. Nr 221 var 9 *Gamla sällsynta Danska Mynt*. Nr 231 var 26 *Äldsta engelska och Skottska Mynt på 900, 1000- och 1100-årtalet, (alla högst rara) beskrifningar åtfölja dem till en del*. Nr 234 var 2 *Mynt af Franska Philip den Sköne (högst rara)*. Bland de svenska mynten inköptes nr 6, d.v.s. 8 *Diverse Bracteater* och nr 106, d.v.s. 9 *Konung Gustaf II Adolphi, Drottning Christinas och Konung Carl X:s mynt*.

År 1834 var Hildebrand nyligen inflyttad till Stockholm och han hade en tjänst som amanuens hos riksantikvarien Johan Gustaf Liljegren på Kungl. Myntkabinetten. Lönen räckte dock inte till alla utgifter utan Hildebrand tvingades, liksom så många andra unga män, att utföra även andra arbeten. Ett sådant var att författa auktionskataloger. Det står dock helt klart att han inte hade tillräckliga kunskaper för att bestämma allt korrekt.

Mannen bakom samlingen var konrektorn vid Skara skola, Gustaf Adolf Sandeberg (1795-1832). Det var Sandebergs efterlevande som sålde samlingen till Charles Emil d'Orchimont och det var denne som betalade Hildebrand för att skriva katalogen och ombesörja att det blev en auktion.

Charles Emil d'Orchimont var född i Strömstad 5 december 1795. Han valde den militära karriären. År 1814 blev han sergeant vid arméns flotta och året därpå hade han hunnit bli underlöjtnant. Han bytte vapenslag och blev löjtnant vid Västgötadals regementet år 1819. Denna grad behöll d'Orchimont till 1828 då han blev kapten. Han blev riddare av Svärdsorden 1841 och major 1844. År 1846 begärde han avsked ur armén och 26 januari 1850 avled han på sin egendom, Levene Storegården i Skaraborgs län. Han efterlämnade sin änka Elisabeth Charlotta Fogelqvist (1805-1884) och sonen underlöjtnanten Carl Ferdinand Johan d'Orchimont (1830-1894).

Ian Wiséhn

Litteratur

Elgenstierna, G., *Den introducerade svenska adelns ättartavlor*. Vol. II, Stockholm 1926, s. 281f.

Wiséhn, I., *Bror Emil Hildebrands arbete med myntauktioner under 1830-talet. Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1994-96, Skjern 2000, s. 256-67. □

En märkes- och medaljannons från 1889

Vem idag vet något om C. A. Nordström och dennes firma i Jönköping? I en stockholmstidning år 1889 fanns införd en spännande annons som riktar sig till medlemmar i I.O.G.T. – Independent Order of Good Templars. IOGT bildades som ett ordenssällskap i USA 1851, kom till Sverige 1879 och blev sedermera en av våra större nykterhetsrörelser. Annonsen avbildar ett antal nålmärken och medaljer som nykterhetsföreningar kunde köpa. Av praktiska skäl finns det en prisangivelse vid varje "produkt".

Tyvärr vet undertecknad inget om firman C. A. Nordström i Jönköping. Möjligen kan det finnas en koppling till den Nordströmska bokhandeln i samma stad. Denna firma grundades redan 1815 av Jakob Henrik Nordström. Vid sidan av böcker och prenumerationer kunde man där beställa allt slags mindre tryck, såsom visit och adresskort, firmatryck på papper och kuvert, fakturor, räkningar m.m.

Den som önskade beställa märken och medaljer kunde självfallet även gå till andra företag i landet. Ett sådant företag var Sporrongs. Pettersons Knappmakeri var också framgångsrikt. Detta senare företag hade bildats av fabrikören Mathias Pettersson (1824-1896). Företaget etablerades på 1850-talet med en mindre fabrik för tillverkning av byxknappar. Redan efter några år övergick man till tillverkning av uniformsknappar, märken, mindre jetonger etc.

IW

Teaterkonsortiets premieobligationslån 1889 och 1893

Av Bengt Hemmingsson

Bland de svenska historiska värdepapperen utgör obligationerna ett tämligen outforskat område. Här skall därför tillkomsten av de första i Sverige utgivna premieobligationerna behandlas. Genom en av upphovsmännens ovanligt frspråkiga minnesanteckningar får vi dessutom en sällsynt inblick i hur det kunde gå till bakom kuliserna under den svenska kapitalismens gryningstid.

Vid årsskiftet 1888/89 befann sig Kungl. Teatern – numera kallad Kungliga Operan – i Stockholm i djup finansiell kris. Det av Gustav III byggda operahuset, som var en pendang till det ännu bevarade Arvfurstens palats, hade förfallit och blivit modernt. Då dessutom riksdagen beslöt att dra in statsanslagen blev situationen akut. Knut Agathon Wallenberg (1853-1938), äldste son till Stockholms Enskilda Banks grundare, tog då initiativet till bildandet av ett konsortium, vilket skulle lösa frågan om operahusets framtid.¹

I januari 1889 inlämnade Wallenberg ett förslag till finansminister von Essen, vilket gick ut på att H. M. Konungen och staten vardera skulle åta sig att lämna ett årligt anslag om 60.000 kronor. Staten skulle dessutom ge sitt tillstånd till utgivandet av ett premieobligationslån om 10 miljoner kronor (fördelat på 500.000 obligationer) att säljas ”inom och utom landet eller endast utomlands beroende på Kungl. Maj:ts beslut”. Stockholms stad skulle garantera lånet, sköta dess administration samt ge ett årligt anslag om 30 000 kronor till Operan, alternativt ett engångsanslag om 600.000 kronor.

Återbetalningen av premielånet skulle ske under 55 år genom lottningsvis amortering vid varje dragning, varvid obligationerna skulle inlösas med ett successivt höjt belopp. Därutöver skulle vinster utlottas; Wallenberg kalkylerade med att obligationsinnehavarnas avkastning över tiden sålunda inte skulle överstiga 2%. Icke desto mindre räknade man med att obligationerna skulle kunna emitteras till överkurs. Vinstmarginalen, som skulle finansiera byggnationen av det nya operahuset, bestod således av två element. Dels räntemarginalen mellan vad lottköparna nöjde sig med och vad Stockholms stad var villig att betala för ett långfristigt lån, dels överkursen som de inblandade bankerna var beredda att erlägga.

Theaterbyggnadskonsortiet

Wallenberg spelade högt för att få igenom sitt projekt; den 15/2 1889 fick han sin banks styrelse med på att i fast räkning överta premielånet.² Det nybildade Theaterbyggnadskonsortiet, vari förutom Wallenberg själv ett antal prominenta personer ingick, skulle därav erhålla 3 miljoner kronor. Till Stockholms stad skulle inbetalas det belopp som förräntat efter 3¼% skulle täcka såväl vinster som inlösen av obligationerna.³

Det var självfallet inte Wallenbergs vilja att Stockholms Enskilda Bank (SEB) skulle behålla hela lånet i egen portfölj. Han hade för avsikt att, ”med hänsyn till sakens nationella betydelse”, inbjuda praktiskt taget alla svenska banker som ägnade sig åt obligationsaffärer, att för sig själva och kunders räkning teckna andelar i lånet. För att förbättra sin förhandlingsposition hade Wallenberg, vad han påstod, träffat avtal

med ett antal utländska banker om att mot provision garantera lånet. ”Uppgift härom har ej någonstades påträffats, men den utländska garantin var av betydelse då det gällde att få svenska banker med på lånet”, skriver SEB:s officiella krönikör, Olle Gasslander.⁴

Efter hand åtog sig i stort sett samtliga svenska banker att teckna delar av premielånet. I såväl riksdagen som i medierna blev dock projektet utsatt för skarp kritik. ”Ledsam är att [operabygget] fått en något obehaglig bismak derigenom, att det af statsmakterna för öfrigt så strängt utdömda lotterivinstbegäret tagits med som lockfågel för det allmänna intresset”, skrev exempelvis Frans Hedberg i sin historik om det gamla operahuset.⁵

Det kungliga nummerlotteriet hade ju mycket riktigt avskaffats år 1841 av skäl som Hedberg anför. Det var troligen därför som den på kontinenten redan existerande kombinationen av skuldebrev och lottsedel, d.v.s. premieobligationen, trots sina uppenbara ekonomiska fördelar för låntagaren inte på allvar introducerats i Sverige.⁶ Trots detta gick försäljningen till allmänheten över förväntan, Den leddes av SEB, där man enligt Wallenberg blev ”aldeles nedtrampade av teatervänner”. Redan efter tre dagar var lånet således praktiskt taget slutsålt.⁷ (Fig. 1.)

Genom det framgångsrikt placerade premielånet hade Kungl. Teaterns byggnadsfråga lösts, finansiellt och politiskt, och K. A. Wallenbergs prestige som bankman och politisk aktör stärktes. När operabyggnationen några år senare krävde nya kapitaltillskott hade således Wallenberg inga som helst problem med att genomdriva sitt förslag till ett nytt premielån, uppgående till 3 miljoner

Kronor 40,000, 25,000, 15,000, 10,000, 5,000 m. fl.
större belopp kunna vinnas genom köp af

Teater-Premie-Obligationer

på Vexelkontoret, Skeppsbron 36, Stockholm.
Pris pr kontant 28 kronor.

Obligationerna säljas äfven på månatliga afbetalningar på följande villkor: En Obligation erhålles mot 13 inbetalningar af kr. 2,60 i mån.; Två Obligationer mot 13 inbetaln. af kr. 5 i mån.; Fem Obligationer mot 16 inbetaln. af kr. 10 i mån.

Tvåne utlotningar årligen 1 Maj och 1 November. Fullständig beskrifning sändes mot 10-öres porto.

Hvarje obligation skall ovilkorligen förr eller senare utfalla med vinst från kr. 30 till kr. 40,000.

Vexelkontoret, Skeppsbron 36, Stockholm.

Sänd till "Norrbro Vexelkontor"
denna och följande 12 månader, antingen 2 kr. 60 öre eller 5 kr., så erhåller Ni i förra fallet En och i senare fallet Två Teaterobligationer, på hvilka Ni redan den 1 nov. kan vinna

40,000 kronor.

Obs.: Å Teaterobligationen serien 7919 nr 5, hos oss försäldt mot 5 kr. afbetalning utföll den 1 maj d. å. 5,000 Kr.

Prospekter gratis mot porto. Agenter antagas.
Stockholm, "Norrbro Vexelkontor", Norrbrobazaren 17.

Annonser i Ny Illustrerad Tidning år 1890.

Fig. 1 - 2. Premieobligationer ur 1889 respektive 1893 års lån, utgivna av Theaterbyggnads-konsortiet. Obligationerna har välvilligt ställts till förfogande av Aktiesamlaren AB, Stockholm. Foto: Gabriel Hildebrand.

kronor fördelat på 300.000 obligationer. Genom nådig resolution den 10/3 1893 gavs tillstånd till ett dylikt lån, som beräknades vara slutamorterat först år 1967. (Fig. 2.) Konsortiet tillfördes ett garanterat belopp om 850.000 kronor samt hälften av den vinst som skulle uppstå vid bankernas vidareförsäljning av lånet.⁸ Ersättningen var således delvis rörlig, till skillnad mot den som erlades vid 1889 års lån.

Den 29/6 1898 överlämnades det nya operahuset av konsortiet till Kungl. Maj:t och staten. I samband därmed avvecklades Theaterbyggnadskonsortiet, och ett bolag – Kongl. Teaterns AB – bildades som skulle ansvara för Operans fortsatta verksamhet.⁹ År 1975 bildades Nya

Kungl. Teaterns AB, vilket övertog det gamla bolagets verksamhet. Numera drivs det under namnet Kungliga Operan AB och ägs till 100% av staten.¹⁰

Konstmecenaten Ernest Thiels version

Så långt den officiella historieskrivningen. Det visar sig dock att K. A. Wallenberg med all sannolikhet inte var ensam upphovsman till 1889 års premielån. I sina postumt publicerade minnesanteckningar berättar nämligen bankieren och konstmece-naten Ernest Thiel (1859-1947) sin version av lånets tillblivelse.¹¹

Thiel var sedan 1884 direktör för Härnösands Enskilda banks stock-

holmskontor men öppnade 1891 en egen bankirfirma, Stockholms Kredit- och Diskontoförening. Thiel hade följt debatten i pressen om Operans undergrävda ekonomi. ”Då rann den tanken upp i min hjärna, att man borde försöka rädda situationen genom en metod som med framgång lanserats utomlands: nämligen genom att lägga upp ett premieobligationslån,” skriver Thiel.

Han utarbetade genast ett förslag i ärendet, på basis av kalkyler som hans gamle matematiklärare uppgjort. Med dessa i handen sökte sedan Thiel upp den 31-årige chefen för SEB, Knut Wallenberg, vilken han lärt känna då Thiel några år tidigare varit SEB:s korrespondent. Thiel utlovades en provision om idén skulle förverkligas, men förslaget röntes till en början ingen anslutning. ”Oviljan mot alla sorters lotterier var på goda grunder allmänt utbredd”, skriver Thiel. I takt med att Operans ekonomi ytterligare försämrades, skedde en omsvängning i opinionen.

SEB utfäste sig som nämnts hos stadsfullmäktige att svara för hela lånet; när avgörandet närmade sig hade dock nyheten sipprat ut och blivit känd i bankkretsar. Följden blev att de övriga stockholmsbankerna framträdde med anspråk på att få delta i den förestående emissionen; de ansåg nämligen att lånet var Stockholms stads angelägenhet och att SEB inte utan vidare skulle ha någon ensamrätt till det. Detta var ju krav och synpunkter som stadsfullmäktige svårligen kunde bortse ifrån.

”Men för Wallenberg och mig utgjorde det sakernas nya läge ett oväntat streck i räkningen,” skriver Thiel. ”Vi blev ju därigenom fullständigt berövade vår handlingsfrihet, och samtliga med emissionen förenade enskildheter ställdes under samtliga deltagande bankers kontroll --- Vad skulle vi göra? Vi måste dölja vår föregelse och visa god min i elakt spel.”

Lösningen på problematiken blev att Thiel och Wallenberg författade ett avtal mellan å ena sidan SEB, å andra sidan ett fingerat syndikat av icke namngivna utländska banker. ”Jag översatte detta unika dokument till, som jag fortfarande hoppas, oklanderlig tyska”, kommenterar Thiel.

Därefter inbjöds de övriga svenska bankerna till ett sammanträde i SEB:s dåvarande lokaler vid Lilla Nygatan i Stockholm. Vid mötet, som bevisades av ett flertal framstående bankchefer såsom Davidson, Heckscher, Palme, Gihl och Moll,¹²

redogjorde Knut Wallenberg för situationen. Han framhöll att stadsfullmäktige avfordrat honom en bindande offert, innan ärendet föredrogs inför dem. Till följd därav hade han, för att inte riskexponera sin bank för mycket, nödgats att bilda ett konsortium av utländska banker, vilka således övertagit ansvaret för nittio procent av lånesumman. På så sätt hade ju i realiteten hela lånet varit placerat, då SEB:s offert lämnades till stadsfullmäktige.

När Wallenberg hade fått klart för sig att övriga stockholmsbanker insisterat på att få delta i emissionen, hade han förhört sig hos de utländska bankerna om möjligheten att få dem att avstå från deltagande, och på vilka villkor de kunde tänka sig att göra detta. Han hade glädjande nog just fått beskedet, att man var beredd att avstå från sin teckningsrätt mot en ersättning av 270.000 kronor. På anmodan läste därefter Thiel upp den tyska avskriften av det "kontrakt" som han och Wallenberg dagen innan skrivit ihop. "Och nu utspann sig ett minst sagt lärorikt meningsutbyte om vem som borde betala kalaset", skriver Thiel.

Resultatet blev, att Palme föreslog den nära till hands liggande lösningen, att man borde höja obligationernas emissionspris gentemot allmänheten med erforderligt belopp.¹³ "Denna lösning röntte lika rörande som enhällig anslutning, varefter sammanträdet upplöstes, och alla herrarna i bästa stämning gick på Du Nord för att äta middag", kommenterar Thiel.

Då Thiel senare under kvällen skildes från Wallenberg, utspann sig följande samtal: – "Nu har du mitt huvud i dina händer", sade Wallenberg allvarligt under det att han tryckte Thiels hand. "Det är i gott förvar", blev svaret.

På lördagsförmiddagen den 3/6 1889 uppsökte Thiel sin affärspartner på SEB:s kontor och bad att få tala med honom. De gick in i gamle A. O. Wallenbergs lilla privatrum och Knut ställde sig mot kakelugnen medan Thiel blev sittande i en stol. "Han förstod alltför väl vad saken gällde. Jag ville ha min provision och jag hade flera gånger utan resultat fått påminna honom därom", berättar Thiel. Efter en viss diskussion gav Wallenberg med sig, gick ut till kassan och kom efter en stund tillbaka med etthundra av SEB:s tusenkronorssedlar, ombundna med ett snöre.

Efter emissionen "fastnade" dock ett antal obligationer hos dels SEB, dels hos Thiels egen firma. Det inne-

bar dock inte någon större förlust, eftersom dessa kontrahenter – enligt Thiel – inhöstade samtliga större vinster vid lånets första dragning. "Vi såväl som andra behövde ju tjäna pengar", konstaterar han torrt.

Det ingick dessutom i deras plan att efter emissionen driva upp kursen, vilket också lyckades genom en samarbetspartners – den "knipsluge" mäklaren John Håkanson – manövrer. Det kostade mycken möda och stort besvär innan Thiel och Wallenberg lyckades sälja slut på lagret av obligationer. Den sista posten hamnade hos deras farligaste konkurrent, Louis Fraenkel.¹⁴ "Och där frös den fast", konstaterar Thiel nöjt.¹⁵

Den provision som Thiel uppbar från obligationsaffären utgjorde grundplåten till hans så småningom mycket betydande förmögenhet.¹⁶ Från 1890-talets mitt trappades dock av olika orsaker det nära och uppenbarligen mycket förtroendefulla samarbetet mellan Thiel och Wallenberg ned.¹⁷ Brytningen i deras relation och Thiels förlust av sin förmögenhet under 1910-talets senare del har uppenbarligen motiverat honom till att vara ganska frispråkig i sina minnesanteckningar.

Flera omständigheter kring Thiels berättelse underbygger dess trovärdighet. Det fingerade tyska avtalet har inte påträffats av SEB:s historiker i bankens arkiv, och vid en tidigare överläggning om lånet med en dansk bankman hade Knut Wallenberg på en direkt förfrågan vägrat uppgive vilka de tyska participanterna var. När Knuts yngre bror Marcus i senare minnesanteckningar kritiserade honom för hans deltagande i otillbörliga affärer, ingick 1889 års premiälän bland dessa. Marcus kallar även Thiel för "Knuts onda genius" i sina anteckningar.¹⁸

*

Premieobligationslånen som finansieringsform hade kommit för att stanna, även om de under sin guldålder under 1970- och 1980-talen åter blev kontroversiella. Diskussionen om etik och moral rörde sig emellertid då inte längre om spelmomentet, utan om deras roll såsom skatteplaneringsinstrument.

Noter

¹ Den officiella redogörelsen för projektet utgörs av: *Operabyggnaden i Stockholm. Festskrift i anledning af dess invigning den 19 september 1898, utgifven af Teaterbyggnadskonsortium*

(red. O. A. Busch, Stockholm 1898) s. 9-16.

² O. Gasslander: *Bank och industriellt genombrott. Stockholms Enskilda bank kring sekelskiftet 1900*, del 1 (Stockholm 1956) s. 109.

³ I litteraturen synes uppfattningen inte vara aldeles klar om hur finansieringen var konstruerad; jfr Gasslander 1956 s. 108 och M. Fritz: Ernest Thiel. Finansman i genombrottsstid (*Meddelanden från ekonomisk-historiska institutionen vid Göteborgs universitet* 33, Gbg 1974) s. 13f. Det står dock helt klart, att principen var den att Teaterkonsortiet endast skulle komma i åtnjutande av räntemarginalen samt del i överkursen på obligationerna.

⁴ Gasslander 1956 s. 109.

⁵ F. Hedberg: *Gustaf III:s operahus och dess minnen* (Stockholm 1891) s. 132.

⁶ C. G. Cervins *Förteckning å svenska obligationer jemte uppgift om obligationernas valör, utgiftningstid, räntefot, utlottnings- och inlösningssterminer samt stället hvarst förfallna obligationer och räntekuponger infrias* (2:a uppl., Stockholm 1884) förtecknar endast endast ett premiälän, arrangerat för svenska statens räkning år 1860 av tyska firmor, till ett belopp av 2.400.000 preussiska taler courant (se s. 5). Troligen var hela lånet avsett för den tyska marknaden.

⁷ Gasslander 1956 s. 111.

⁸ Festskriften 1898 s. 15.

⁹ Se bl.a. *Jubelboken Operan 200 år* (Red. K. Ralf, Stockholm 1973) s. 31f; 228ff.

¹⁰ Uppgifter från Patent- och Registreringsverket, rörande org.nr: 556190-3294.

¹¹ E. Thiel: *Vara eller synes vara, Minnen och minnesanteckningar* (2:a uppl. Malmö 1990) s. 33 ff.

¹² Henrik Davidson, chef för Skandinaviska banken i Stockholm; Eduard Heckscher, Industribanken; J. Henrik Palme, Stockholms Intecknings Garanti AB (SIGAB); Götrik Gihl, chef för Sundsvalls Enskilda bank i Stockholm; Victor Moll, kamrerare i Hypoteksbanken.

Strandbergs Mynt

&

Aktiesamlaren AB

köper och säljer

Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev
äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida

www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 6, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel: 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

Ny konstutställning på Kungl. Myntkabinettet våren 2005

F. I. D. E. M.
– de svenska bidragen

Den internationella medaljkongressen, F. I. D. E. M., hölls i oktober 2004 i Seixal i Portugal. Vård för denna kongress var staden Seixal och några portugisiska medaljkonstnärer. Seixal ligger omedelbart söder om Lissabon och var tidigare en fabriksstad, där man producerade olika föremål i kork. Nu är korkfabriken nerlagd och i stället har man byggt om vissa delar och gjort lokalen till en utställningshall. I samband med medaljkongressen i oktober ställde man här ut de medaljer som 490 konstnärer från 32 länder bidragit med. Kravet för att ställa ut var att medaljerna inte var äldre än fem år och inte hade varit utställda vid andra F. I. D. E. M.-kongresser. Nu som tidigare varierade medaljernas tema, form och material.

Normalt hålls medaljkongresserna vartannat år men nästa blir av först 2007 och då i Colorado Springs. Detta beror dels på att den Amerikanska Numismatiska Föreningen (ANS), som är nästa värd, försöker att få bidragsgivare så att kongressavgiften kan subventioneras, dels på att organisationen F. I. D. E. M. firar 70-årsjubileum 2007.

Under denna kongress kommer man att rösta in en ny styrelse och ändringar i organisationens stadgar kommer att ske. Man vill förnya organisationen så att den blir intressant för såväl gamla som nya medaljkonstnärer. De senaste åren har man förlorat många deltagare bland annat på grund av för höga avgifter och att många känt att organisationen inte varit givande.

Den 16 april 2005 kommer Kungl. Myntkabinettet att öppna utställningen *F. I. D. E. M. – de svenska bidragen* med de medaljer som de svenska konstnärerna ställde ut i Seixal. Det är elva konstnärer och 26 medaljer som visas. Utställningen varar fram till den 29 maj 2005. Varmt välkomna!

Marie-Astrid Voisin

4:e Internationella medaljbiennalen i Seixal 19 november 2005 – 22 januari 2006

En internationell medaljbiennial, den fjärde i raden, kommer att hållas i Seixal, Portugal, mellan 19 november 2005 och 22 januari 2006. Följande information har kommit till Kungl. Myntkabinettet: varje medaljkonstnär får lämna in **högst tre medaljer** producerade under eller efter år 2004. Man måste skicka in verken **senast den 29 juli 2005. Observera att föremålen skall skickas in direkt till Portugal, inget kommer att gå via Kungl. Myntkabinettet.** All information finns i broschyren som medföljer anmälningsblanketten, vilka kan erhållas på adress:

IV International Biennial of Contemporary Medal-Seixal
Câmara Municipal do Seixal
Divisão de Acção Cultural – Sector de Exposições
Fórum Cultural do Seixal
Quinta dos Franceses
PO-2840-499 Seixal
Portugal
Tel.: 21 227 48 10
Fax: 21 227 48 11
E-post: dac.exposicoes@cm-seixal.pt
Hemsida: www.cm-seixal.pt

Kungl. Myntkabinettet kommer inte att hantera vare sig anmälningar eller förmedling av medaljer. Allting tas om hand av organisatörerna i Seixal.

Marie-Astrid Voisin

¹³ Gasslander (1956 s. 110) redogör för mötet, som ägde rum 10/4 1889, på basis av det protokoll som bevarats i SEB:s arkiv. Vid mötet deltog representanter för inte mindre än elva olika banker, och Wallenberg meddelade att avtalet mellan SEB och det icke namngivna utländska bankhuset annullerats mot en gottgörelse av 3%, vilken han dock hoppades kunna pressa ned till 2½%, d.v.s. 250 000 kr för hela lånesumman eller 50 öre per obligation. Bankkonsortiet höjde mycket riktigt emissionspriset från 22 kr till 22:50 kr per obligation, varvid man ju blev kompenserad för kostnaden för att lösa ut det "tyska" bankkonsortiet. Thiel (s. 35) har här fel uppgifter om den kalkylerade ersättningen per obligation, men den av honom uppgivna totalsumman (300 000 kronor) stämmer med vad som anges i SEB:s protokoll.

¹⁴ Thiel ansåg att det vid sekelskiftet endast fanns tre finansmän av kontinental mått i Sverige; han själv, Knut Wallenberg och Fraenckel. Betr. den sistnämnde, se S. Fritz: *Louis Fraenckel 1851-1911. Bankman och finansman* (Stockholm Studies in Economic History 20, 1994). Fraenckel bedrev egen bankfirma intill 1893, då han övertog chefskapet för Stockholms Handelsbank.

¹⁵ Det är ej helt klart om Thiel i detta och föregående avsnitt talar om 1889 års lån. Av redogörelsen att döma är det troligare att det rör sig om 1893 års, speciellt som Thiel verkar tala om sin egen firmas operationer, som ju startade först 1891.

¹⁶ För Thiels verksamhet i övrigt, se Fritz 1974 och T. Gårdlund: *Misslyckandets genier* (Smedjebacken 1993), där del 1 handlar om Thiel.

¹⁷ Fritz 1974 s. 15.

¹⁸ Gårdlund 1993 s. 32f.

Papperspolletter för velocipedövning

Hjulsporten, som man sade på slutet av 1800-talet, hade i och med luft-ringarnas införande på 1890-talet blivit omåttligt populär. Vid sekel-skiftet fanns det över 40 000 in-registrerade velocipeder i Stockholm. Till och med de statliga ämbetsver-ken och armén hade lagt sig till med denna nymodighet. Det dröjde inte länge förrän en svensk cykeltillverk-ning kom i gång med ledande tillverk-are som Per From och Anton Wik-lund.

Idag lär sig alla barn att cykla ge-om att någon vuxen springer bred-

vid och parerar svängningarna. Un-der 1890-talet var det betydligt all-varligare. Det fanns till och med sär-skilda skolor som under en längre tid lärde ut cykelåkningens alla myste-rier.

I Kungl. Myntkabinettets samling-ar finns några papperspolletter/bil-jetter som har anknytning till dessa skolor. I det ena fallet rör det sig om ett biljettblock från Adolf Östbergs velocipedskola på Regeringsgatan 72 i Stockholm. Varje biljett/pollett gäll-de för en timmes övning och priset var 1 krona 50 öre – då en mycket hög avgift. Innanför ramen på biljet-ten/polletten finns också en avbild-ning av en äldre typ av höghjuling,

d.v.s. en cykel som i Storbritannien ofta kallades ”penny – farthing”, där myntens storlek motsvarade cykelns två olikformade hjul.

Den andra polletten går under namnet ”Rabatt-kort” och har utgi-vits av A. B. Amerikansk Cycleimport. Ägarna var Eli Pettersson och August Lindblad. Rabattkortet fick den som köpt en velociped. Man kunde använda kortet, som var värt 10 kronor, hos Östbergs velociped-skola. Kortet gällde under säsongen år 1898.

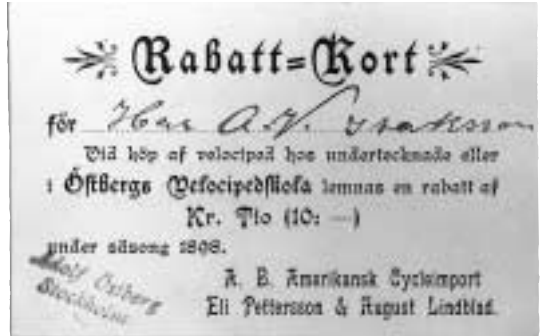
Både biljettblocket och rabattkort-et har ursprungligen tillhört Sven Svenssons samling.

IW

1. Biljettblock från Adolf Östbergs velocipedskola. Den som hade en biljett/pollett kunde under en timmes tid öva sig i velocipedåkning. Med tanke på att man körde på s.k. höghju-lingar behövdes säkert övning både en och två timmar. Av någon oförklarlig orsak fick man inte överlåta biljetterna på någon annan person.

Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala 1:1.

2. Rabattkort som kunde användas år 1898 av den som inköpt en velociped hos A. B. Amerikansk Cycleimport. Rabatten var på tio kronor. Den som just köpt sig en höghjuling var säkert i stort behov av undervisning.

Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala 1:1.

Pollett från Bohuslän för insamling av linnelumpor

Cathrinedahls Pappersbruk anlades omkring 1835 vid Båveåns övre lopp i Uddevalla. Bruket är uppkallat efter fru Catharina Strömdal, gift med fabri-kör Jonas Strömdal, som ägde bruk-et och som dog där 1842.

Bruket använde polletter för in-samling av linnelump, det senare en

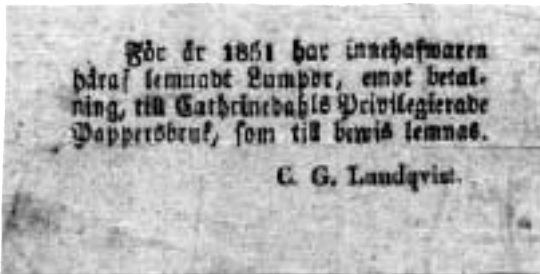
skyldighet som upphörde omkring 1860. Efter diverse ägarbyten köp-tes bruket 1902 av ingenjör Henry Thorburn. Driften lades då om från papperstillverkning till enbart papp. Pappersbruken upphörde 1940.

Hans Lundberg

Litteratur

Kristiansson, S.: *Det gamla Uddevalla* del 2 s. 146. 1936.

Olsson, H.: *Uddevalla Förr – en bildbok*, s. 140. 1983.

Ovan Lumpollett från Cathrinedahls Pappersbruk från 1851. Underskrift: C. G. Lundqvist. Foto förf.

T.h. Katrinedals Pappersbruk. Foto Maria Lundbäck.

Bremerholms kyrka för fattiga i Köpenhamn

Vid sidan av överflödet har alltid fattigdomen funnits. De fattiga var hårt utsatta i ett samhälle där lagar och förordningar förbjöd tiggeri. Att tiggare likställdes med lättja och var straffbart. Straffen varierade men kunde resultera i ett par dagar i fängelse eller straffarbete.

Myndigheterna försökte reglera tiggeriet genom att göra särskilt behövande personer till officiellt auktoriserade tiggare. De förseddes med märken så att allmänheten skulle förstå att de borde ge dem en allmosa. Det krävdes ett intyg – *tiggarpass* – som utfärdats av t.ex. kyrkoherden i hemsocknen och dessutom tillstånd från stadens borgmästare. Ett krångligt förfarande som snart ersattes av särskilda märken som kunde bäras synliga på bröstet.

Redan 1548 ålades borgmästare i danska köpstäder att ge fattiga ett ”Tegen paa Brystet”. Tecknet skulle vara försett med sockenkyrkans namn. Dessutom skulle de vara nummerade. I Sverige fungerade det på likartat sätt.

I en liten skrift utgiven av Morten Eske Mortensen och Jørgen Sømod finns ett stort antal fattigtecken upptagna från Bremerholms kyrka. Bland annat nämns det att i Kungl. Myntkabinetets samling finns en tiggarring med nr 179 från Bremerholms kyrka. I listan anges att brickan är förkommen. Så är dock inte fallet.

”Fattigbrickan” – som mest liknar ett mynt – är präglad 1701 och visar på åtsidan Fredrik IV:s monogram samt årtalet. Frånsidan visar texten BREMER/HOLMS/KIRCKIS/FATTIGE/N° 179. Frågan är hur ”brickan” fungerat. Möjligen kan kyrkan

Holmens kirke, Köpenhamn.
Foto hämtat från Internet.

Fattigbrickan från Bremerholms kyrka. Foto Gabriel Hildebrand.

ha delat ut den som en sorts pollett, som berättigade till mat eller för annat nödtorft. I kyrkans arkiv borde det kunna framgå hur ”brickan” var tänkt att fungera. Kanske vet någon av tidningens läsare mer om hur de användes.

Kyrkan, som idag kallas *Holmens Kirke*, är Köpenhamns enda renässanskyrka. Den ligger mitt emot Christiansborgs Slott mellan *Slots-holmen* och ”fastlandet” på det som en gång var Bremerholm. Kyrkan är idag mycket populär, bl.a. var det i

denna kyrka som drottning Margrethe II gifte sig 1967. *Eva Wiséhn*

Litteratur

Mortensen, M. Eske & Sømod, J.: *Bremerholms Kirckis fattige*. Köpenhamn 1979.

Levander, L.: *Fattigt folk och tiggare*. Stockholm 1934.

Internet

http://www.numis.dk/nyhedsarkiv_2000.asp

http://www.musikhistoriskmuseum.dk/re/g/kbh_holmens_forside.htm

Pollettsamlandet på uppgående?

Numismatiken har många grenar på sitt träd – allt från annorlunda betalningsmedel, mynt från antiken till våra dagar, sedlar, moderna kontokort, medaljer, ordenstecken, spel- och räknepeningar samt polletter.

Samlarna av de sistnämnda fick en vitamininjektion, när den kände pollettsamlaren Dan Carlberg besökte Göteborgs Numismatiska Förening i november. Han berättade då framför allt om de relativt sällsynta polletterna från 1600-talet, men han gav även en allmän bakgrund till bruket av polletter i vårt land. Åhörarna fick också njuta av vackra fotografier av polletter från Kungl. Myntkabinetets samling. Intresset från de många samlarnas sida var påtagligt, vilket framgick av frågestunden. Föredraget var ett uppskattat samarrangemang mellan SNF och GNF.

Vårt land har en rik flora av polletter, vilka använts i de mest skiftande sammanhang. De gamla brukspolletterna är nog de som attraherar de erfarna samlarna mest. Tillgången på dessa är dock ganska begränsad, varför nybörjarna i stället rekommenderas börja samlas på t.ex. polletter som använts på färjor, bussar och spårvagnar eller i nöjesparker och matinrättningar. Moderna polletter är mera lättåtkomliga och man kan ännu förvärva dem till rimliga priser. Pollettsamlandet rymmer mycket lokal- och kulturhistoria.

Många samlare har gjort betydande insatser för att systematisera pol-

letterna och för att sätta in dem i sina historiska sammanhang. Själv tänker jag på Karl Skårman, Folke Tufvesson och Hans Lundberg, som på 1970-talet fördjupade sig i polletter från ångslupar och färjor i Göteborg. Det arbetet resulterade i tre småskrifter utgivna av Göteborgs Numismatiska Förening. Dessa är ännu efterfrågade av pollettsamlare. Kanske kan Dan Carlbergs insats på nytt väcka intresse för detta samlarområde i Västsverige? Tidpunkten kan nog vara den rätta, eftersom man inom en snar framtid kan förvänta sig ett stort utbud av polletter från Sven Svenssons rikhaltiga samling. Den försäljs ju som bekant via auktioner i SNF:s regi.

Rolf Sandström

Foto Dan Carlberg.

Ett par kortbrev från Henryk Bukowski till apotekaren Gustaf Cavalli

Den 11 mars 1900 avled Henryk Bukowski, född i Polen 1839 och den ledande konst- och antikvitetshandlaren i Stockholm under slutet av 1800-talet.

År 1870 grundade Henryk Bukowski en egen antikvitetsaffär vid Jakobs torg 3 i Stockholm, där han även sålde ”vad som till skrivbordet hör”, musikalier, vin och konjak. Från 1873 höll han offentliga konstauktioner. Den första i den långa raden av auktioner ägnades en del av Karl XV:s samlingar. Dessa auktioner, som kom att kraftigt stimulera intresset för gammal konst i Sverige, hölls senare i Hotell Rydberg. År 1882 flyttade Bukowski till Arsenalsgatan 2, där företagets konst-, mynt- och bokauktioner sedan dess ägt rum. Samma år blev han medlem i Svenska Numismatiska Föreningen.

Det var självfallet viktigt för Bukowski att ha en krets med goda stamkunder, särskilt sådana som kunde köpa för större summor. En sådan kund var apotekaren i Skövde, Gustaf Cavalli (1849-1926), mannen som med tiden ihopsamlat närmare 3.000 plåtmynt.

Det var inte alltid som apotekaren själv kunde bevista auktionerna i huvudstaden, och då var det bra om Bukowski kunde hjälpa till med inropen. Ett sådant tillfälle var när Bukowski avhöll sin auktion nr 125 (15 november och följande dagar 1899), som sålde framlidne kommissarien Carl Johan Nordqvists fina myntsamling. Denna samling innehöll också ett nittiotial plåtmynt, varav fyra som präglats av koppar från Gustafsbergsbolaget (1 daler sm 1748, ½ daler sm 1748, 1 daler sm 1752 och ½ daler sm 1752). Gustafsbergsbolaget grundades 1746 och uppkallades efter prins Gustaf (sedermåra Gustav III), som fötts detta år. Bolaget utnyttjade kopparfyndigheter i Jämtland för framställning av plåtmynt. Bland Nordqvists plåtmynt fanns även ovanligheter som 1 daler sm 1656, 3 daler sm 1676 och 1678 samt ½ daler sm 1685.

Bukowski ville snabbt rapportera till sin uppdragsgivare hur inköpen gått för dennes del. Därför skriver han ett par brevkort som han kunde lägga i brevlådan direkt efter auktio-

nen, två dagar i följd. Det första kortet är daterat 17 november 1899:

Heders Broder!

Härmed får i största hast underrätta Dig att utom 3 nummer af mindre vikt inropade jag samtliga de nummer Du önskade som hittills äro sålda. Auktionen fortsätter på lördag med nr 2387 och skall jag om möjligt försöka afsända dem på lördag eller om söndag. Alla samlarna voro rasande på mig att de inte fick någon koppar, och de tror att inropen gjordes för en svensk-amerikanare från Djursholm.

Som jag slog ihop flera nummer tillsammans gingo de gemförelsevis billigt, men en del af de rarare fick jag betala. Får se hur det går i morgon tecknar i hast gamle vännen.

H. Bukowski

Följande dag (18 november 1899) skickar Bukowski nästa kortbrev:

Min Heders Broder!

Härmed får underrätta Dig att auktionen är slut och inropade jag för Din räkning alla plåtar, samt med få undantag alla koppar. Hela beloppet gick till omkring 6,777 kronor, efter min uträkning före auktionen trodde jag att summan skulle blifva minst 8,000 kronor. Men tror jag att Ditt visa råd att slå ihop så mycket som möjligt har gjort sitt till för det lyckliga resultatet. –

Auktionen slutade ej förr än efter kl. 8, därför var det omöjligt afsända i dag men packar det i morgon och afsänder på måndag morgon tecknar i hast gamle vännen mycket trött.

H. Bukowski

Den ”gamle vännen” Henryk Bukowski skulle endast leva i ytterligare drygt tre månader. Han avled i Stockholm den 11 mars året därpå. Kvar finns dessa två kortbrev som berättar om lojalt arbete för en god kund samtidigt som man förstår att Bukowski var utarbetad.

Ian Wiséhn

Lästips!

I SNT 1994:4 presenterar Ulf Nordlind SNF:s minnesmedalj över Henryk Bukowski. Här kan man läsa mer om denne samlare och donator samt litteraturreferenser.

I SNT 1989:3 och 1991:9-10 finns artiklar över myntsamlaren Gustaf Cavalli författade av Ian Wiséhn resp. T. G. Appelgren.

Ett sedelförslag från mitten av 1800-talet

Under början av 1800-talet pågick en diskussion om de svenska sedelnars utseende. Det fanns t.ex. kritik mot det dåliga sedelpapperet, trycket, motivval och att sedlarna var tämligen lätta att förfalska. Kanslirådet Gustaf Adolf Bruncrona, som själv satt med i Bankoutskottet, ansåg att man i Sverige skulle tillverka sedlar efter rysk modell. Av den anledningen försökte den svenska beskickningen i S:t Petersburg få fram uppgifter om tillverkningen, men misslyckades. Bankofullmäktige valde i stället att be två resande svenska vetenskapsmän, professorerna N. Almroth och G. E. Pasch, att i London, Berlin och Paris få fram nyttiga upplysningar om moderna sedlar.

Nils Wilhelm Almroth (1797-1852) avlade hovrättsexamen i Uppsala år 1814 och bergsexamen 1815. Han blev amanuens vid Bergskollegiets myntkabinett 1815. Därmed fick han i sig en del numismatiska kunskaper. Myntproberare blev han 1817. Tillsammans med den store kemisten Jöns Jacob Berzelius reste Almroth på en studieresa 1819 för att besöka franska och tyska myntverk. Mellan åren 1822-1830 ingick Almroth i den s.k. myntkommittén. År 1835 hade han hunnit bli professor och överdirektör för Mynt- och kontrollverken. Myntet och Kontrollverket förenades till ett enda ämbetsverk, som först stod under Bergs- kollegiets överinsende men fr.o.m. 1838 frigjordes för att få en självständigare ställning. Almroth införde nya maskiner i tillverkningen av både mynt och sedlar.

Gustaf Erik Pasch (1788-1862) utbildade sig till läkare, men drogs tidigt till studier i ämnet kemi. Han hade Berzelius som lärare. År 1829 utnämndes han till adjunkt i kemi vid Karolinska institutet. Mest känd blev Pasch för sin insats på tändsticksfabrikationens område. År 1844 fick han patent på strykstickor med tändsats av kaliumklorat och antimonsulfid, vilka tändes mot ett plån, innehållande röd fosfor. Åren 1824-1825 reste Pasch och Almroth ut i Europa och då studerade de beredningen av sedelpapper och ledde efter hemkomsten till framställningen av provblad på nytt papper. Det nya sedelpapperet var sedan i bruk under flera årtionden.

Dessa förbättringar räckte dock inte i längden. Sedeltryckaren Carl Abraham Broling (1798-1851) skyndade på utvecklingen. År 1829 fick han

Sedelförslag på 100 riksdaler banko från 1800-talets mitt. Foto KMK.

möjlighet att resa till England för att studera mynt- och sedeltillverkningen. Han inhämtade många goda idéer för bättre svenska sedlar. Efter hemkomsten blev Broling år 1830 gravör och tryckeriföreståndare vid Riksbankens sedeltryckeri (då placerat i Norra Bankohuset intill Järntorget i Stockholm). Denna tjänst innehade han fram till sin död, 21 år senare.

Broling specialiserade sig på värdepapperstryck och införde den engelska konstgraveringsmetoden vid tillverkningen av svenska sedlar. Han införde en av honom själv uppfunnen metod för sedelpapperets färgning i olika nyanser. De svenska sedlarna fick genom Broling år 1836 ett helt nytt utseende. Han uppfunn också en numreringsmaskin. Därmed var det slut med att för hand skriva ut nummer på sedlarna. År 1851 var han på gång igen för att i Frankrike lära sig mer om det senaste inom tryckkonsten, men allt avbröts plötsligt av döden. Han avled i Paris 9 augusti 1851.

Det kan ofta vara svårt att avgöra vilka som ritat olika sedelförslag. Helt klart var Broling mycket produktiv på detta område, men tjänsten krävde alltmer administrativa insatser. Av den anledningen, men också av dateringsskäl, är det knepigt att utreda konstnären bakom ett spännande sedelförslag från mitten av 1800-talet.

Förslaget gäller en sedel med valören 100 riksdaler banko eller 150 riksdaler riksgälds.

Den centralt placerade texten lyder: *SVERIGES RIKES / Ständers Bank / Inlöser vid anfordran denna Sedel å / ETT HUNDRA Riksdr Banco / med 37 _ Riksdaler Silfver Specie, enligt 1830 års Myntfot. / Stockholm, den... 18....* På sidorna finns valören 150 riksdaler riksgälds med sedvanlig förkortning, Rdr Rgd, innanför rikt dekorerade kvadrater. Nederst finns en oval med den gällande straffsatsen för den som förfalskar sedlar. Överst på förslaget sitter moder Svea med en svensk sköld. Bakom henne ligger ett lejon. Vid Sveas fötter syns ett lokomotiv med fyra vagnar. Järnvägslinjen är dragen längs en kuststräcka och i horisonten syns en stad med kyrktorn. Merkurius med sitt ymnighetshorn flyger över Svea och landskapet på marken.

En tidsangivelse för sedelförslaget tillblivelse markeras av att valörerna banko och riksgälds upphörde 1855. En annan datering gäller lokomotivet som stilla tuffar fram. Järnvägsfrågan var aktuell på 1853/54 års riksdag. De första järnvägarna för offentlig trafik hade öppnats i Storbritannien på 1820-talet. Sverige låg emellertid långt efter. Det skulle dröja till mars 1856 då sträckan Örebro-Erville öppnades för trafik. Detta var Sveriges första för lokomotiv byggda järnväg. Med hänsyn till valörangivelsen och förekomsten av järnväg på sedelförslaget, borde tillkomsten läggas till ca 1854.

Ian Wiséhn

Gjorde falska bankosedlar i fängelset

Under rubriken "Nidingar och Missdådare" i Erik Lindorms bokfilm *My Svensk Historia* (tryckt 1942), perioden 1810-1872, finns nedanstående notis från december 1825 om en sedelförfalskare i Karlskrona. Den handlar om en redan livstidsdömd man, som på olika finurliga ställen i isoleringscellens säng gömt undan blýstämplrar, verktyg och papper avsedda för förfalskning av bankosedlar i valörerna 2 och 3 riksdaler. Även då kunde man uppenbarligen bedriva brottslig verksamhet inifrån fängelserna. För vad han var dömd till livstids fängelse framgår inte. Men en välkänd brottsling var han tydligen och hade flera kumpaner.

"I morgon företages vid Slotts-Rätt ransakning öfver den för sina många illbragder och täta rymningar namnkunnige lifstidsarrestanten Lars Abrahamson, som kommer att ställas under tilltal för falska Bancosedlars förfärdigande uti häktet.

Sedan man förmärkt, att dylika sedlar af 2 och 3 Rdrs valeur voro uti omlopp i staden, upptäcktes, genom Stadsfiscalens nitfulla efterspaningar, att de utpräglades af en Smedgesäll från Krono-Warfvet, vid namn Carl Ohlsson, hvilken derföre häktades och uppgaf, att han, som under arbetet uti Ankarsmedjan träffat flere der anställda arrestanter, mottagit sedlarne af en Lifstidsarrestant vid namn Rydberg. Visitationer anställdes derefter hos alla Lifstidsarrestanterne och uti deras häkten, men utan den ringaste upptäckts.

Lars Abrahamson, som förvarades i enskilt rum, misstänktes likväl för förfalskningen och ledd af denna misstänka, hade Fångvaktmästaren anställt en ytterligare noggrann visitation uti dess rum, dervid han lyckades att finna 2:ne runda blýstämplrar, sådane som hvita stämpeln å Bancosedlarne, åtskillige verktyg, en riktig Bancosedel på 3 Rdr, som tjeat till efterapning, 2:ne halffärdige falska sedlar samt åtskilligt papper, alltsammans inpassadt uti utholknningar, som med glödgade spikar blifvit gjorde, dels i stolpen till sänglafven, dels i bräderne af sängbotten.

Man måste beundra brottslingens synnerliga fintlighet i omsorgen att dölja sitt företag, likasom att bereda sig tillfälle till dess utöfning."

MGL

Årsberättelse för år 2004 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen

Årsmötet

Årsmötet ägde rum den 25 april 2004 på Kungl. Myntkabinettet i Stockholm. Ordföranden, Julius Hagander, öppnade mötet och hälsade de närvarande varmt välkomna. Minnet av de sedan föregående årsmöte avlidna medlemmarna hedrades med en tyst minut. Julius Hagander valdes till ordförande och Frédéric Elfver valdes till sekreterare att leda årsmötetsförhandlingarna. Styrelsens årsberättelse och revisorernas rapport presenterades och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets (2003) förvaltning.

Valberedningens sammankallande, Björn Tarras-Wahlberg, läste upp förslaget med omval av Frédéric Elfver, Stockholm (3 år) och Gunnel Engwall, Stockholm (3 år) samt nyval av Jan-Olof Björk, Växjö (3 år). Förslaget bifölls av årsmötet. Till suppleanter för 1 år valdes: Bernt Thelin, Lund (omval), Sven-Erik Olsson, Storvreta (omval), Dennis Pettersson, Stockholm (nyval) samt Leif Jansson, Täby (nyval).

Till valberedning valdes Björn Tarras-Wahlberg, Stockholm (omval, sammankallande); Ulla Silvegren, Lund (omval) samt Teodor Hassel, Göteborg (nyval). Till ordinarie revisorer valdes Christer Skaring, Stockholm (omval), Roger Bringhed, Växjö (nyval). Till revisorssuppleant valdes Max Mitteregger, Bromma (omval).

Årsavgiften

Årsavgiften för 2005 beslutades vara oförändrad, d.v.s. 250 kronor (125 för juniorer och 375 för utrikes boende).

Belöningar

Vid föreningens årsmöte den 12 april delade ordföranden ut föreningens medlemsnål i förgyllt silver för 40-årigt hedersamt medlemskap till följande medlemmar: Bengt Andersson, Hedemora; Sven Engström, Filipstad; Olof Henningsson, Växjö; Leif Larsson, Norrtälje; Jan Ljunggren, Halmstad; Olle Lövgren, Göteborg; Johan Wihlander, Farsta; Ragnar Wallman, Nacka samt Olle Sandborg, Västerås. De mottagare som inte var närvarande fick sina guldnålar samt diplom hemskickade.

Björn-Otto Hesse tilldelades Elias Brenner-medaljen i silver för sina insatser beträffande den nyutkomna volymen i Numismatiska Meddelanden, *Svensk Numismatisk Bibliografi intill år 1903*. Avslutningsvis tilldelades Margareta Klasén en resa värd 10.000 kronor till valfritt resmål för lång och trogen tjänst som SNF:s kanslist mellan åren 1974 och 2003.

Övrigt

En av punkterna på dagordningen vid årsmötet gällde förslag till stadigeändring. I nuläget regleras inte val av valberedning i SNF:s stadgar. Förslaget gällde att under §4 *Årsmöte* i SNF:s stadgar, infoga följande: *Val av högst tre ledamöter, varav en sammankallande, till föreningens valberedning.* Årsmötet biföll förslaget. För att stadigeändringen skall bli giltig skall ärendet, enligt stadgarna, tas upp vid två på varandra följande årsmöten. I och med att förslaget även bifölls vid årsmötet 2003, träder således stadigeändringen i kraft fr.o.m. årsmötet 2004.

Styrelsen

Vid det konstituerande sammanträdet den 25 april i Stockholm fördelades uppdragen enligt följande:

Ordförande	Julius Hagander
Vice ordförande, programsekreterare	Dan Carlberg
Sekreterare, medaljvärdare	Frédéric Elfver
Kassaförvaltare	Jan-Olof Björk
Ledamot, ansvarig utgivare SNT	Ian Wiséhn
Ledamot	Gunnel Engwall
Ledamot, programsekreterare	Rolf Sandström
Suppleant, arkivarie och bibliotekarie	Sven-Erik Olsson
Suppleant, ansvarig för hemsidan	Dennis Pettersson
Suppleant	Bernt Thelin
Suppleant	Leif Jansson

Styrelsen har under året hållit fem protokollförda sammanträden. Förutom i styrelsen har arbete pågått i kommittéerna för programverksamhet och för föreningens auktionsverksamhet.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS MEDLEMSNÅL

kan rekvireras från kansliet!
Pris: 35 kr + porto

Stiftelser

Sven Svenssons stiftelse för numismatik

Föreningens representanter har varit:
Ordinarie: Julius Hagander
Suppleanter: Sven-Erik Olsson
Jan-Olof Björk Rolf Sandström
Gunnel Engwall Dan Carlberg

Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning

Föreningens representanter har varit:
Ordinarie: Ulf Nordlind
Suppleanter: Björn Tarras-Wahlberg

Sven Svenssons samlingar

Kontrollant för samlingarna har under året varit Frédéric Elfver.

Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT)

SNT har under året haft Ian Wiséhn som ansvarig utgivare. Redaktionssekreterare har varit Monica Golabiewski Lannby, och annonsansvarig Carin Hirsch Lundborg. SNT har utkommit med åtta nummer. Sedan hösten 2003 finns SNT även tillgänglig i elektronisk form på föreningens samt Kungl. Myntkabinettets hemsidor.

Tryckta skrifter

Under det gångna året har föreningen utgivit Smärre Skrifter nr 10, *Carl Snoilsky. Skalden som samlade mynt och böcker* av Julius Hagander, Ian Wiséhn, Göran Wahlquist, Jan-Olof Björk samt Anders Larsson. Denna skrift är tryckt med bidrag från C. W. Burmesters förlagsfond och Julius Hagander, Basel. Vidare har föreningen utgivit *Numismatiska Meddelanden XLII, Svensk numismatisk bibliografi intill 1903* av Björn-Otto Hesse. Avslutningsvis har föreningen utgivit *Svensk Numismatisk Tidskrift. Register 1993-2002* av Daniel Golabiewski. Till tryckningen av dessa skrifter har Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning samt Sven Svenssons stiftelse för numismatik lämnat bidrag.

Medalj

Föreningen har utgivit en medalj i silver till minne över Ulla S. Linder Welin (1909-1983). C. W. Burmesters medaljfond lämnade bidrag till tillverkningen. Den slutliga upplagan blev 19 exemplar.

Auktionsverksamheten

Auktionsverksamheten har under året skötts av Göran Wahlquist med bi-

Resultaträkning	Not	2004-01-01 – 2004-12-31	2003-01-01 – 2003-12-31
Rörelseintäkter			
Medlemsavgifter		192 880	166 944
Försäljningsresultat		69 608	396 934
Övriga rörelseintäkter		2 500	0
Rörelseintäkter		264 988	563 878
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	1	- 533 415	- 447 904
Personalkostnader		- 87 594	- 115 239
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		- 285	0
		- 621 294	- 563 143
Rörelseresultat		- 356 306	735
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter och liknande intäkter	2	272 862	113 043
Resultat efter finansiella poster		- 83 444	113 778
Årets resultat		- 83 444	113 778

Balansräkning	Not	2004-12-31	2003-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<u>Materiella anläggningstillgångar</u>			
Maskiner etc.		14 216	1
Inventarier		2	2
		14 218	3
Summa anläggningstillgångar		14 218	3
Omsättningstillgångar			
<u>Varulager m.m.</u>			
Lager samlarmedaljer		7 882	7 882
Lager litteratur		7 118	14 000
		15 000	21 882
<u>Fordringar</u>			
Övriga fordringar		62 231	62 500
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		2 088	0
		64 319	62 500
<u>Kortfristiga placeringar</u>			
Övriga kortfristiga placeringar	3	2 092 200	2 011 512
Kassa och bank		712 861	852 776
Summa omsättningstillgångar		2 884 380	2 948 670
Summa tillgångar		2 898 598	2 948 673

stånd av föreningens styrelsemedlemmar. Under året har två auktioner (nr 146 & 147) hållits med material ut Sven Svenssons samling (25/4 respektive 20/11).

Projekt

Projektet *Sveriges Mynthistoria* påbörjades under 2001 vid Kungl. Myntkabinettet med föreningens stöd och bidrag. Föreningen har under året re-

serverat ett belopp på 100 000 kronor för ändamålet.

Föreningsmöten och aktiviteter

9/2 höll ordföranden Julius Hagander ett föredrag i Göteborg om att samla mynt. Samarrangemang med Göteborgs Numismatiska Förening.

13-14/3 var det polletthelg med föredrag av Börje Rådström, auktion samt gemensam middag. Aktiviteter-

na avhölls i föreningslokalen samt på Kungl. Myntkabinettet.

16/3 höll Paul Levin ett föredrag i föreningslokalen. Ämnet var: *Minnen från min tid som samlare och mynthandlare.*

26/3 hölls det föredrag med påföljande middag på Möckelsnäs herrgård i Småland. Ordföranden Julius Hagander talade om *Mynt och människor jag mött som samlare.* Där-

Eget kapital och skulder

Eget kapital

Eget kapital vid årets början		1 743 055	1 629 276
Årets resultat		- 83 444	113 778
		1 659 611	1 743 054

Fonder

Donationsfonder och andra fonder samt reserverade medel	4	1 058 704	1 056 601
---	---	-----------	-----------

Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder		66 348	0
Övriga skulder		9 907	13 725
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		104 028	135 293
Summa kortfristiga skulder		180 283	149 018

Summa eget kapital och skulder

2 898 598	2 948 673
------------------	------------------

Tilläggsupplysningar

A. Allmänna upplysningar

Redovisnings- och värderingsprinciper

De redovisningsprinciper som tillämpas överensstämmer med årsredovisningslagen samt god redovisningssed. Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

B. Upplysningar till resultaträkningen

1 Övriga externa kostnader

Kostnad NM 42	55 134
SNT	235 678
NNUM	3 515
Projektet Sveriges Mynthistoria	100 000
Hyra	4 800
Försäkring	6 378
Resekostnader	50 410
Möten, gåvor m.m.	10 377
Trycksaker, foto	12 483
Bibliotek, inköp, bindning	11 221
Kontorsmaterial	4 062
Telefon, internet, hemsida	11 329
Porto	6 448
Föreningsavgifter	4 363
Revisionsarvode	15 000
Övriga kostnader	2 217
	533 415

2 Ränteintäkter och liknande intäkter

Ökningen jämfört med ifjol är av engångskaraktär och beror på vinster vid avyttring av obligationslån.

C. Upplysningar till balansräkningen

3 Övriga kortfristiga placeringar

Namn	Antal	Bokfört värde	Marknadsvärde
Stadshyp Bank Privatobl. 5514 051003		107 958	113 359
Gambro B	1 500	55 967	139 875
Investor B	1 200	43 631	101 400
Handelsbanken AIO 634S 051129		252 500	251 750
Handelsbanken AIO 633F 080908		204 000	206 400
Handelsbanken aktiefond Sverige/Värld	19 385,2	1 428 144	2 472 585
		2 092 200	3 285 369

4 Donationsfonder, andra fonder och reserverade medel

	2004-12-31	2003-12-31
Burmesters medaljfond	170 742	191 194
Burmesters förlagsfond	206 713	285 972
Rasmussons stipendiefond	68 204	70 568
Lagerqvists medaljfond	213 045	208 867
Projektet Sveriges Mynthistoria	400 000	300 000
	1 058 704	1 056 601

efter talade Kungl. Myntkabinettets chef Ian Wiséhn om Kungl. Myntkabinettet – ett museum i tiden.

17/18/4 deltog föreningen som utställare på FriMynt i Helsingborg.

25/4 hölls föreningens årsmöte i Stockholm. I samband därmed hölls en auktion med material ur Sven Svenssons samlingar. Efter auktionen följde en gemensam lunch.

28/4 höll Johan Wihlander ett föredrag i föreningslokalen. Ämnet var: *Något om romerska mynt.*

17/7 medverkade föreningen som utställare på myntmässan i Olofström.

28/7 hölls en ”medeltidsträff” i föreningslokalen. Såväl svenska som utländska medeltidsmynt visades upp och diskuterades. Kjell Holmberg visade diabilder.

15/10 höll Paul Levin ett föredrag i Kristianstad om falska sedlar. Samarrangemang med Kristianstadsortens Numismatiska Förening.

8/11 höll Dan Carlberg ett föredrag i Göteborg om brukspolletter från 1600-talet. Samarrangemang med Göteborgs Numismatiska Förening.

20/11 var det Myntets dag på Kungl. Myntkabinettet med myntmässan samt auktion med material ur Sven Svenssons samlingar. Vid auktionen såldes även Bertel Tingströms numismatiska bibliotek. Därefter hölls en gemensam middag på Myntkrogen.

11/12 var det litteraturdag på Kungl. Myntkabinettet med bokförsäljning och nyheter ur föreningens och Kungl. Myntkabinettets bokproduktion 2004. Björn-Otto Hesse höll ett föredrag med titeln: *Att samla numismatisk litteratur.* På Myntkrogen bjöds det på glögg med tillbehör samtidigt som den traditionella frågesporten ägde rum.

Medlemsutvecklingen

Medlemsutvecklingen framgår av följande sammanställning:

	2003	2004
31/12		
Beskyddare	1	1
Hedersledamöter	4	3
Korresponderande ledamöter	18	18
Ständiga medlemmar	28	29
Årligen betalande äldre medlemmar	756	745
Årligen betalande yngre medlemmar	6	5
Utländska medlemmar	34	36
Anslutna föreningar och klubbar	25	23
	872	860

Under år 2004 har följande medlemmar avlidit: Stig H. Arvidson, Ann-Marie Olrog samt Bertel Tingström.

Föreningens ekonomi

Föreningens ekonomi framgår av resultat- och balansräkning.

Julius Hagander, *ordförande*
Dan Carlberg, *vice ordförande*
Frédéric Elfver, *sekreterare*
Jan-Olof Björk, *kassaförvaltare*
Gunnel Engwall, Ian Wiséhn, Rolf Sandström, *ledamöter*
Frédéric Elfver

Brev från den finländske medaljsamlaren J. J. Huldén till Axel Wahlstedt

I det arkiv som förvaras i Kungl. Myntkabinettet finns rika möjligheter att hitta spännande numismatiska uppgifter från olika områden.

Ett brev som skickades från Åbo i Finland den 14 november 1939 ger oss en världshistorisk dramatik och tragik. Brevet är skrivet av den finländske medaljsamlaren J. J. Huldén och han ger oss en bild av de stämningar som rådde i Finland ett par veckor innan krigets utbrott den 30 november 1939. Brevets mottagare var fältläkaren Axel Wahlstedt i Stockholm, som var ordförande i Svenska Numismatiska Föreningen och samtidigt en stor kännare av medaljkonsten.

Gode broder Axel!

Tack för ditt vänliga brev och ditt deltagande intresse för vårt pressade land. Det var kloka ord Du skrev om att man inte borde ge Stalin tillfälle att göra upp med en stat i sänder. Men det är alltför klokt och sant för att bli en grundsats i nutidens förvirrade politiska handlande. Jag läser samtidigt i en av Folkpartiets tidningar i Norrland: Ingen svensk menar på allvar, att Sverige skall ”försvaras vid Systerbäck och att någon fara hotar oss”. Jag fruktar att Stalin kommer att bryta en käpp i sänder.

Också det numismatiska intresset kväves genom det nu rådande tillståndet i Finland. Någon valuta för köp i utlandet står inte att få. Med tanke på den frestande auktionen i Sv. N. F. den 24 ds grämer mig detta rätt mycket.

Svenska och skandinaviska mynt och sedlar.

Stor sortering av utländska jubileumsmynt, årsset samt småmynt. Euro-utgåvor, polletter och medaljer.

Prislistor gratis.

NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

INTERNETADDRESS:
<http://www.nmh-mynt.a.se>

Jag ska vid första resa till Helsingfors söka skaffa Dig medaljerna över Linder och Brahe liksom över Caréns apotek. I dagarna har en ny medalj över Porthan utgivits. Den är modellerad av Gerda Qvist, beställd av Österbottenska studentnationen och präglad i Tavastehus. Också denna medalj torde intressera Dig.

Idag fick jag från Sporrongs provexemplar av medaljen över Sophie Mannerheim; ganska vacker, ehuru omskriften har störande tomrum och frisuren skjuter upp för nära texten.

Gelbgjutare Viktor Fong är en av mina mest trofasta vänner i Sverige. Han skickar mig regelbundet fotografier av sin konstindustriella produktion. Han kommer hit till Akademiens 300-årsjubileum nästa år, om vi då existera. Hans Per Brahe ha vi alla samlare i Åbo, tack vare din medaljbok, genom vilken den upptäcktes.

Jag undrar om Du ännu har i minne ditt löfte av den 25/5 d. å. om att till mig överlåta ett exemplar av belöningsmedaljen över af Klint, Kongl. Nautisk-Meteorologiska byråns. Mycket intressant skall det bli att få se medaljen över kära Bror. Jag har dock modellen i vackrare minne än åtsidans avbildning i Medlemsbladet. – Var hjärtligen hälsad av din tillgivne.
J. J. Huldén.

Ja, kriget kom och medaljkonsten tvingades åt sidan. Det blev också i det närmaste omöjligt att skicka numismatiska föremål per post mellan Sverige och Finland. Den hårt pressade posttrafiken över Bottenviken förmedlade mest brev eller varor som var viktiga för kriget eller försörjningen.

Brevet till Axel Wahlstedt säger också något om Wahlstedts mycket omfattande kontaktnät som han hade för att främja sina medaljstudier.

JW

Nytt om böcker – recensioner

Tom C. Bergroth: Kungliga Carl XIII:s Orden "til upmuntran och belöning för medborgerliga och välgörande bemödanden til nödlidandes och allmänt gagn" 1811 – . På uppdrag av Svenska Frimurare Orden utgiven av Tom C. Bergroth. [Register över ordensriddarna påbörjat av Leif Pålsson och därefter sammanställt av Göran Åstrand.] Åbo 2002, 343 s., rikt ill. i färg, inbunden. Formgivning: Lars Hedman. Reprografi och bildbehandling: Repromestari Oy, Helsingfors. Tryck och bindning Koteva Oy, Åbo. ISBN 91-974123-3-3.

Boken kostar 60 € (600 SEK) och kan erhållas i Sverige genom att beloppet insättes på (svenskt) postgiro 424 07 87-4 (Tom Bergroth), i Finland genom att 60 € insättes på brukskonto Sampo 800027-05250800 (Tom Bergroth). Ange avsändare och adress!

DET ÄR NOG INGEN överdrift om man konstaterar, att få människor i dag känner till *Carl XIII:s Orden*, instiftad 1811 och fortfarande utdelad till svenskar; vi kan som bekant sedan 1975 annars inte motta svenska ordnar (de är reserverade för kungahuset och för utländska medborgare), bara främmande länders ordensdekorationer.

Den har också en del andra, märkliga drag. Det är den femte och sista i raden av våra kungliga ordnar (Serafimer-, Svärds- och Nordstjärneordnarna 1748, Vasaorden 1772), men till skillnad från dessa är den unik i sitt förenande av två egenskaper: den är en kunglig orden med konungen som Herre och Mästare men på samma gång en högsta värdighet inom den Svenska Frimurare Orden. Den ställer också vissa andra krav på den belönade. Denne måste vara protestant och ha fyllt 36 år (gäller ej medlemmar av kungahuset). Antalet riddare är begränsat – först till 27 svenskar av "världsligt stånd" och tre av andliga ståndet; förstnämnda kategori höjdes 1932 till trettio. Ej heller här är medlemmar av kungahuset inräknade. För denna orden har man också bibehållit dubbningsceremonien och den visserligen numera sällan brukade ordensdräkten. Den är ett särskilt bårtäcke att använda vid riddares begravning, vilket fortfarande sker.

Konung Carl XIII är väl knappast heller en av de mera kända svenska kungarna. Yngre bror till Gustav III och stormariral redan i vaggan, blev han av brodern försedd med titeln hertig av Södermanland. (Sedan dess är det som bekant brukligt att svenska prinsar redan i vaggan blir titulärhertigar av ett svenskt landskap, numera även prinsessor.) Efter sedvanlig militär utbildning och en utlandsresa till bl.a. Paris giftes han bort med sin

Kung Carl XIII iförd stormästardrätt; benkläder och stövlar hör till ordensdräkten. Den plymprädda hatten bredvid är stormästarens. Oljemålning av C. F. von Breda 1814, färdigställd efter kungens död av J. H. Sjöholm. Foto Ateljé Jonason, Göteborg. Repro G. Hildebrand. Se även omslagsbilden i färg.

kusin Hedvig Elisabeth Charlotta av den Holstein-Gottorpska ätten. De fick bara en son, som dog efter några dagar. Tidigt var Carl mycket intresserad av andeskänning, skattsökande* m.m. men också mera seriöst av ordensväsendet och gjorde sin största insats inom Frimurarorden. Vi skall återkomma till detta. Efter mordet på brodern 1792 blev Carl regent under brorsonens minderårighet (1792-1796). Utan egentligt intresse för regeringsstyren överlämnade han mödorna med dessa åt en vän och frimurarbroder, Gustaf Adolf Reuterholm.

Sedan brorsonen blivit myndig drog sig Carl och gemålen tillbaka till Rosersberg men var också utomlands under en längre tid. Bo Vahne har lärt oss hur mycket frimureriskt som finns kvar i inredningarna på Rosersbergs slott. År 1808 föll ryssarna in i Finland. Gustav IV Adolf var inte mannen att leda Sverige i krig och snart var Finland förlorat. Högre ämbetsmän och officerare gick den 13 mars 1809 upp på slottet och grep kungen, som snart abdikerade, först satt på Gripsholms slott och i slutet av året landsförvisades med hela sin familj.

Carl blev nu riksföreståndare och sedan den nya regeringsformen utarbetats av den snabbt inkallade riksdagen och godtagits den 6 juni 1809, utropades Carl till kung och kröntes med sin gemål den 29 juni i Storkyrkan. Om hans regering skall

vi fatta oss kort, eftersom han ganska snart drabbades av ett par slaganfall och sedan inte orkade med så mycket. Sommaren 1810 valde riksdagen i Örebro den franske marskalken Jean Baptiste Bernadotte till svensk tronföljare; hösten samma år kom han till Stockholm, antog namnet Carl Johan och adopterades av Carl XIII. Förhållandet mellan den i förtid äldrade kungen och adoptivsonen var alltid det bästa. Att det var den senare som regerade i Carls namn behöver knappast sägas. Carl avled i början av februari 1818. Efter att ha erinrat om dessa historiska fakta skall vi återgå till bokens egentliga ämne, Frimurarorden och Carl XIII:s orden.

Som författaren konstaterar finns det ett visst samband mellan de medeltida riddarordnarna och frimureriet. De förra hade förlorat mycket eller det mesta av sin betydelse på 1700-talet. Det var nu som sällskapsordnar och andra samfund tog upp ordensformen men vanligen med helt andra syften, litterära, välgörande m.m. De stod ofta adeln och hovet nära. Till Sverige kom Frimurarorden 1735 och något senare Timmermans- och Coldnuorden. Gemensamt för dessa mera seriösa ordnar var det hemliga ceremoniellet, dräkterna och indelningen i grader för medlemmarna. Inriktningen var fosterländsk och religiös och omfattade också välgörenhet. Även om de första medlemmarna tillhörde högadeln och kung Adolf Fredrik 1753 blev antagen som frimurare och stormästare, bestämdes det ganska snart att medlemmarna inom orden skulle vara jämlika, även om de kom från andra stånd än det adliga.

Vi kan inte här referera hela frimurarhistorien, så långt den inte är hemlig. I princip går det hela ut på den enskilde broderns inre utveckling enligt upplysningens lära om det egna förnuftet. Man strävar till broderskap, tolerans, humanitet. Hertig Carl och hans bror Fredrik Adolf intogs 1770 i orden, Gustav III nästa år. Den sistnämnde hade ett visst intresse för mystiken och den äldre ritualen men blev aldrig någon ivrig frimurare. Det blev däremot Carl, som övertog stormästarskapet 1774. Under hans ledning blev det rätt mycket riddarromantik och mysticism och tal om Tempelherreorden – anknytningar i rekvisita, dräkter m.m. men med ganska fiktiv anknytning till den medeltida förebilden.

Den svenska orden blev självständig 1780 genom upprättande av Den IX Frimurarprovinsen (sedan 1937 Svenska Frimurare Orden). Det finns ett antal kapitel i Sverige, som vi inte heller skall gå in på, och de är "lydande under det Stora Cap. i Stockholm". Enligt lagarna av 1800 bestod provinsens Stora Landsloge av ett antal bröder, som var riddare och kommendörer med Röda korset, däribland Den Visaste Salomons Vicarius, d.v.s.

Carl själv, de nio högsta ämbetsmännen, två bröder av andliga ståndet, tolv storoficiärer samt riddare och kommandörer, som är ordförande mästare i provinsialloger. Det Röda rubinkorset är Svenska Frimurare Ordens huvudemblem och återfinns också i dess vapen. Särskilda uniformer infördes 1797. Hertig Carls, sedermera Karl XIII:s fantastiska stormästardräkt är bevarad och utställd i ordenspalatset på Blasieholmen i Stockholm.

Och så blev stormästaren kung, som vi sett. Tidigt hade han tankar om att instifta en orden med anknytning till Frimurarorden. I boken kan vi få veta allt som gått att få fram om projektet; äldst är ett utkast från juni 1809. Instiftandet skedde i Ordenskapitel i Kungl. Maj:ts orden i Stockholm den 27 maj 1811. Det blev den sista i raden av svenska Riddarordnar, Kongelige Carl den Trettondes orden. Den skulle vara en belöning för samhällsinsatser men kunde bara tilldelas medlemmar av ett före instiftandet redan existerande, slutet ordenssamfund. Man måste dessutom ha uppnått högsta graden. Men offentlig är den och ordenstecknet bärs efter samma principer som de andra kungliga ordnarna. Kronprins Carl Johan hade

upptagits redan den 24 maj i riddare- och kommandörsgården och erhöll Röda korset. Sedan denna tid och fram t.o.m. Gustav VI Adolf har kungen varit ordens stormästare, sist bland de kungliga prins Bertil. Utnämning av riddare av Carl XIII:s orden måste dock alltid godkännas av kungen och han undertecknar ordensbrevet.

Ett särskilt ordenstecken tillkom 1811, med Röda korset som förebild. Det är ett georgskors av rubinfärgat glas i guldfärgning; i mitten finns en vitmaljerad glob med på åtsidan två sammanflätade C runt siffran XIII, på framsidan en liksidig, guldkantad svart triangel med ett B inskrivet. Korset är krönt med kunglig krona och orden bärs i rött band. Vissa förändringar i utseende har skett, framför allt på 1860-talet. Till ordenstecknet hör också ett bröstkors, ursprungligen fästsytt på ordensdräkten, senare utfört i metall. Ett särskilt kapitel, rikt illustrerat, är ägnat ordenstecknet och bröstkorset. Det briljantare tecknet, numera i Skattkammaren på slottet, får sin historia klarlagd alltifrån Karl XIII:s dagar. Ordensdräkten har också ett eget kapitel. Den bärs ännu en gång om året, den 22 mars på Stora

Landslogens högtidsdag. Givetvis finns också mycket för den heraldiskt intresserade under kapitlet Vapensköldar. I likhet med serafimerriddarna har alltså alla riddare av Carl XIII:s orden fått en vapensköld, men också andra ordensmedlemmar sedan 1778.

Till det gedigna arbetet hör också en riddarlängd med de kungliga först, delvis illustrerad. Dessutom finns en förteckning över Riddare och kommandörer med Röda korset 1777-2002, varav många sedan fått Carl XIII:s orden. En del utländska innehavare av dessa två frimureriska värdigheter finns också och är medtagna i arbetet, som avslutas med ett praktiskt personregister i bokstavsordning.

Det är ett beundransvärt arbete som Tom Bergröth utgivit på uppdrag av Frimurarorden (där han f.ö. är medlem och ansvarig för museet). Innehållsrikt och välillustrerat måste det sägas tillfredsställa de högsta anspråk en ordensforskare – fackman eller amatör – kan ställa.

LLT

* Läs om hans misslyckade skatterövningar i källaren på Österlånggatan/Baggensgatan i SNT 2003:3 s. 66-67.

Kampmann, Ursula: Die Münzen der römischen Kaiserzeit. Battenberg Gietl Verlag 2004. 544 sidor. Ill. ISBN 3-924861-77-3. Pris 39.90 € i Tyskland.

VISSERLIGEN ÄR INTE tyska det vanligaste främmande språket bland myntsamlare och kanske inte ens bland forskare, men det kan ändå vara på sin plats att lyfta fram en bok som många bör kunna ha glädje av. Det rör sig om en ny och i hög grad förbättrad version av en gammal välkänd katalog, som fått en ansiktslyftning och nu bör kunna tilltala ännu fler.

Ursula Kampmann, som bidragit i SNT med flera artiklar, disputerade i Saarbrücken 1991 på en avhandling om Homoioia-mynten i Pergamon. Hon är därmed specialist på de mynt som man förr kallade Greek imperials, men som numera oftare kallas Roman provincials, d.v.s. de mynt som slogs av de gamla grekiska (mynt)städerna under romersk kejsartid. Detta är ett område som vuxit fram som ett viktigt forskningsområde under slutet av 1900-talet och som kanske främst attraherat tyska forskare som Konrad Kraft, Peter Franke och Wolfgang Leschhorn, för att nu bara nämna några få. Speciellt Mindre Asiens myntstäder har givit upphov till spännande forskning och nya resultat. Framöver kommer dessa resultat att presenteras i serien *Roman Provincial Coinage* som utkommit med två volymer hittills.

Till sina gedigna kunskaper inom detta fält har författarinnan lagt en erfarenhet som mynthandlare hos Münzen und Medaillen i Basel med antika mynt i allmänhet som specialitet. Hon är numera ordförande i den internationella kommittén mot myntförfälskning. Dessutom är hon

flitigt anlitad som författare till dramatiserade berättelser i radio (Bayern) med antika motiv, ofta riktade till en ungdomlig publik. Sedan 2002 är hon redaktör för *MünzenRevue*.

Denna erfarenhet av att på ett lättillgängligt sätt presentera även svåra ämnen har hon utnyttjat i den nu (för ett år sedan) utkomna ersättaren till Kankelfitz, *Römische Münzen*. I princip är det samma uppställning med en genomgång av mynten som utgivits av olika kejsare från Caesar till Romulus Augustulus. Nytt är att även utvecklingen i Östrom följs fram t.o.m. Leontius 484-488.

För varje kejsare redovisas en nyskriven historisk översikt ('Zur Geschichte'), en kort information om speciella mynt under respektive kejsare ('Zur Münzgeschichte') samt vad samlare av just denna kejsare bör tänka på ('Hinweise für Sammler'). Översikterna baseras på ny forskning och utelämnar vissa gamla teorier som blivit överspelade. För varje kejsare presenteras myntens inskrifter tydligt separerade och med guldmynt, silvermynt och koppar-/bronsmynt för sig, vilket ger en betydligt klarare bild än i den förra upplagan.

Ett lysande pedagogiskt grepp som övertagits från den äldre versionen (med smärre förbättringar) är sammanställningen av tecknade figurer som illustrerar de gudabilder eller personifikationer som förekommer på myntens fransidor. Detta är till stor hjälp, vilket var och en som sysslat med bestämning av romerska mynt kan intaga. Nytt inslag är serien av kejsar- och kejsarinneporträtt med foton tagna från synnerligen välbevarade mynt. Där kan man lätt hitta den kejsare man söker även om legenden är svårtolkad eller bortnött.

Ett bra grepp i dessa data(bas)tider är att varje kejsare/kejsarinna har fått ett

eget nummer. De olika mynttyperna har också försetts med nummer så att t.ex. den sista typen under Gallienus har nummer 91.381.

Priser anges i tre grader och författarinnans stora erfarenhet från mynthandeln lyser igenom i kommentarerna, t.ex. när hon förklarar de höga priserna på PONTIF MAXIM-mynten under Tiberius med att just denna variant marknadsförs i USA som de mynt som ingick i de trettio silverpenningarna som Judas fick.

Boken rekommenderas – alltså även till icke tysktalande. Den tydliga uppställningen och det klara arrangemanget gör att man kan finna sitt mynt och sätta in det i ett historiskt sammanhang utan att ha tillgång till de stora, dyra och svåråtkomliga referensverken.

Harald Nilsson

Föreningar

Program för Göteborgs Numismatiska Förenings medaljcirkel

Lokal: GNFS klubblokal, Jungmansgatan 57. Måndagsträff en gång per månad. Start 18:30.

7 mars

Anders Falk: *Architectura numismatica*. Kaffe. Karl-Axel Eriksson: *Svenska militärmedaljer*.

4 april

Britta Ekre: *Vad är typiskt rokokko?* Birgit Hahne Eriksson: *Norska medaljer efter 1919*. Kaffe eller frukt.

2 maj

Bo Gustavsson: *David d'Anger 1788-1856*.

Reserv: Fil. dr. Lennart Limberg: *Westfaliska freden*.

Braås hembygdsmuseum och dess myntsamling

En dag i början av augusti 2004 befann jag mig i Braås, beläget vid sjön Örken vid pass två mil norr om Växjö i Kronobergs län. Under intagande av en kopp kaffe i den vackert belägna hembygdsparken, råkade jag min samlar- och styrelseledamotskollega Carl-Axel Svensson. Svensson är kännare och samlare av sedlar, ledamot av styrelsen för Kristianstadsortens Numismatiska Förening och har varit ordförande i numera avsmnande Värends Numismatiska Förening.

Vi kom förstas att tala om mynt och småningom även om huruvida Braås hembygdsmuseum ägde någon sådan samling. Föreningsmänniskan Svensson tog snart erforderliga kontakter och det dröjde inte länge innan vi fick möjlighet att under sakkunnig ledning av hembygdsföreningens f.d. ordförande Erik Pettersson bese såväl mynten som andra delar av samlingarna.

Braås hembygdsmuseum grundades 1925 på initiativ av nykterhetsivraren m.m. J. A. Göth och firar således i år sin åttiotaåriga tillvaro. Nuvarande ordförande är Torsten Varde på Lidboholm. Ställt i ljus av föreningens ålder, är det en närmast imponerande samling av byggnader och föremål som hopbringats.

Hembygdsmuseets numismatiska samlingar är sällan anmärkningsvärda och den i Braås utgör härvidlag intet undantag. Några omständigheter kring och objekt ur densamma förtjänar dock att omnämnas. Det första som slår en besökare är de närmast rigorösa säkerhetsarrangemang med vilka samlingen omslutes. I ett med allehanda lås förseglat gammalt magasin står ett väldigt säkerhetsskåp, speciellt tillverkat för sitt ändamål. Det är svårt nog att ta sig in i även med nycklar! I ett i detta placerat plåtskåp med utdragbara hyllplan

*Carl-Axel Svensson och Erik Pettersson med en tvådaler från Karl XI:s tid.
Foto Dan Carlberg.*

förvaras mynten jämte en del antika vapen. En mera omsorgsfullt förvarad samling av mynt tror jag inte står att finna på landsbygden, sällan i landsorten över huvud taget. Tjyvar göre sig icke besvär!

Myntsamlingen

Myntsamlingens äldre delar – enligt hembygdsföreningens annaler noga räknat de mellan åren 1571 och 1844 – har hopbragts av furir G. H. Schelin från Viås. Schelin avled 1937 och samlingen övertogs av en G. Bohlander, vilken någon gång under 1940-talet donerade den till museet. Allt eftersom har sedan modernare mynt lagts till kollektionen.

Den svenska delen börjar med ett par mynt från tiden runt en av Johan III:s svåra inflationsperioder. Åtta mynt är från 1500-talet, ett knappt fyrtiotal är daterade till 1600-tal. Från 1700-talet finns det nära ett

hundratal mynt och av de två närmast följande seklerna vidare något hundratal. Utöver dessa mynt – huvudsakligen i koppar och med en riksdaler från Gustav III som högsta nominal – finns det en del utländska mynt och några polletter.

Samlingens största och mest intressanta mynt är ett tvådalers plåtmynt från 1670-talet. Det rör sig om ett fyndexemplar och av den låga konserveringsgraden att döma har det under en längre tid före upptäckten legat på ett fuktigt ställe. Tyvärr har varken fyndomständigheterna eller det sätt på vilket det kommit att införslivas med samlingarna gått att uttröna, men myntets höga värde i förhållande till de övriga objekten i samlingen gör att undertecknad inte håller det för otroligt att fyndorten är Braås med omnejd.

Tiggareklubba

Till avdelningen numismatica vill jag även räkna ett annat föremål i samlingarna och det får väl, för att kunna räknas dit, närmast sägas ha karaktären av pollett. Det rör sig om en liten svarvad och skuren klubba i trä, synbarligen från 1700-talet. Denna s.k. tiggareklubba lämnades av byns ålderman till tiggare och överlämnades till bevis åt den av åldermannen anvisade gård, som skulle härbärgera den behövande.

När man ser dagens avfolkade småländska landsbygd, kan man svårigen föreställa sig hur bruket av en dylik klubba skulle kunna motiveras inom en och samma by. Den tiden var emellertid befolkningen liksom nöden så mycket större. Klubban i sådesmagasinet har den upplysande på tre sidor angivna texten TEGGARE / KLOBBA / PILÅS BY. Byn Pilås är högt och vackert belägen några kilometer norr om Braås och ger liksom hembygdsmuseet i Braås goda exempel på småländsk landsbygd och byggnadskultur i sin blomstring.

Dan Carlberg

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19507

S-104 32 Stockholm 19

T - Rådmanngatan (uppgång Handelshögskolan)

+ fax 08-673 34 23

Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar, militaria och nålmärken, medaljer

Öppet: vard. 11-17, fred. 11-15, lörd. 11-14

MYNT- & FRIMÄRKSTILLBEHÖR

till lågpris

HF FRIMÄRKEN

Trålvägen 6, 434 92 Vallda

Tel. 0300-281 25. Fax 0300-282 25

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

Succéartad mynthelg

Helgen kring den 19-21 november 2004 höll såväl firma Ahlströms Myntauktioner som Svenska Numismatiska Föreningen numismatiska auktioner. Dessutom arrangerade SNF tillsammans med Sveriges Mynthandlars Förening en myntmessa på Kungl. Myntkabinetten. Detta sammantaget gjorde helgen till ett ovanligt bra tillfälle för den numismatiskt intresserade.

Fredagen den 19 november höll Bjarne Ahlström auktion på en avdelning bestående huvudsakligen av numismatisk litteratur. Trevligt nog hade en särskild katalog framställt för denna dags objekt. Vid endast ett tidigare tillfälle har Ahlströms separerat kataloger för böcker från mynt; i april 1977 avhölls auktion 13 några dagar före den sedvanliga myntauktionen.

Lördagen inleddes med myntmessa på Kungl. Myntkabinetten. Elva mynthandlare från hela landet förevisade sina uppenbarligen intressanta lager. Inte mindre än 168 betalande mässbesökare noterades. Undertecknad, med erfarenhet från de senaste årens mässor, kunde konstatera att mässlokalen inte tidigare varit så trång eller begåvats med en sådan livaktig och långvarig kommers. Av samtal med mynthandlarföreningens ordförande Elver Duvelius samt utställande handlare att döma, var också försäljningsresultatet mycket bra. Det är uppenbart, att intresset för myntsamlare nu är mycket stort.

Samtidigt som mässan pågick, visades auktionsobjekten till SNF:s auktion på två olika håll i barockpalatset. Lovisa Ulrikas bibliotek var platsen för den som ville se mynt, sedlar, medaljer och polletter ur Sven Svenssons samling. Fil. dr Bertel Tingströms numismatiska bibliotek fanns till beskådan i Hörsalen.

Stämmingsbild från SNF:s auktion i hörsalen på Kungl. Myntkabinetten den 20 november 2004.

Foto: Frédéric Elfver.

Kl. 16.00 började auktionen. Intresset var verkligen rekordstort. Inte vid någon tidigare auktion har lokalen varit så till bredden fylld med presumtiva köpare. *Se bilden.* Denna omständighet får väl tillskrivas den stora variationen vad objekt avser samt det denna helg ovanligt goda tillfället för långväga tillresande.

Före kvällens avslutande middag på Myntkrogen bjöds lite vin och gavs tillfälle till samkväm över inköpta objekt. Ett trettiotal medlemmar i SNF avnjöt sedan i vanlig ordning den trevliga meny som satts samman av Myntkrogen. Här kan vara platsen att framhålla föreningens tacksamhet över det fördelaktiga pris som likaledes traditionsenligt åsätts menyn av krogens ägare Leif Siger-tun.

På söndagen var det så dags för firma Ahlströms sjuttioförsta auktion, också denna mycket välbesökt. Även om Bjarne Ahlström flaggat för att höstens båda auktioner skulle kunna vara de sista i den anrika firmans regi, är det i skrivande stund känt, att åtminstone en auktion till kommer att arrangeras under 2005. För intresset för myntsamlandet och i viss mån även numismatiken är tillgången till en väl fungerande och regelbundet återkommande auktionsverksamhet med seriösa aktörer av mycket stor betydelse.

Dan Carlberg

Not

Katalogen över SNF:s auktion 147 finns på föreningens hemsida: www.numismatik.se

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46

Box 5132 102 43 Stockholm
Tel 08/662 62 61 - Fax 08/661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR**

Lagerlista över svenska person-medaljer och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgesamlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

Pressklipp

Pressklipp

Ingen läkare kan förklara hur världsenligt Stevie Starr kan identifiera föremål i magen. Han kan svälja tio mynt med olika årtal och stöta upp dem i önskad ordning. Det har han Guinness världsrekord på. – Det handlar om 100 procent muskelkontroll, säger Stevie Starr, som igår gästade Borlänge.

Ur Dalademokraten.

Drömtydningar för penningssamlare

Svenska Visförlaget i Stockholm gav år 1951 ut en liten skrift med titeln *Drömtydaren*. På titelsidan står att den är utarbetad efter äldre berömda drömtydares anvisningar och efter professor Sigmund Freuds principer (*Drömtydning*, 1900). Han menade att drömmarna ger information om undermedvetna konflikter och önsningar. I skriften finns drömtydningar att ta del av även för penningssamlare av olika slag.

Sanndrömmar har vi väl alla hört talas om, och drömmens förmåga att avslöja framtiden hör till gammal folketro. Många av drömtydningarna i den lilla skriften känns igen från folktrons tolkningar. Drömmen ska helst komma spontant, men det finns föreställningar om att t.ex. se sin tillkommande i midsommarnattsdrömmen – om man har plockat rätt antal blomsorter vill säga. Men enligt denna bok väntar motsatta öden. Så drömmer du om rikedom kan du vänta dig fattigdom i verkligheten. Se här:

Drömmer du om hårt arbete blir mödans lön rikedom. Om arbetet i drömmen är lättare så måste du i stället vara beredd på att göra en utbetalning. Ser du en sparv kommer du att bli rik, men bara om du sparar. Skulle du drömma om störtregn så får du pengar utan att behöva arbeta för dem. Blir du bestulen i drömmen så kommer pengar oväntat till dig. Boskap i drömmen gör dig rik. Ser du ett tomt fågelrede kommer du att förlora pengar. Går du i landsflykt i drömmen kommer du snart att förvärva en stor rikedom.

Drömmer du att du har diarre så har du förmodligen ätit något olämpligt, men enligt drömboken väntar dig en kommande penningförlust. Men handlar drömmen om mera fasta exkrementer få du stora pengar. Ser du gödsel eller en åker som gödslas får du också snart stora pengar, åtminstone väntar dig ett visst välstånd. (Påminner om talesättet "Det är med pengar som med gödsel, de gör bäst nytta när de sprids" av Sir Francis Bacon, 1561-1626.) Ser du i drömmen någon som diar så väntar dig rikedom och lycka. Klipper du naglarna när du sover blir du bedragen på pengar.

Har du i drömmen eksem kommer du snart att få ett penningbrev. Ett sådant får du också om du i drömmen ser eller talar med en kung eller

Illustration av Emmelie Golabiewski Lannby, 2004.

drottning eller ser en nyckel. Ser du en fordringsägare betyder inte det skulder utan att du får pengar på posten.

Men drömmer du om en antikvitets betyder det att du kommer att förlora en vän. Hittar du ett fornyfynd så varnar drömtydaren att du inte skall försöka göra dig för ungdomlig. Gör du ett annat fynd så söker du förgäves en trogen vän. Men finner du en skatt blir dagen tyvärr tråkig. Ser du en medaljong har du goda kamrater och trogna grannar. Hittar du vrakgods kommer din dåliga ekonomi att förbättras. Skulle du se en ättehöj förändras din livsåskådning.

Ser du mynt och pengar kommer du att råka i förlägenhet, hittar du pengar däremot får du tur i spel. En full plånbok eller portmonnä tyder på kommande förargelse eller förlust, en tom sådan förtjänst. Hittar du en fylld börs kommer du att få ont om pengar, hittar du en tom sådan så hägrar en lotterivinst. Ser du guld-

mynt i drömmen tyder det på kommande rikedom. Ser du eller får kopparpengar så väntar dig lyckan, men endast om du är sparsam. Blåddrar du i sedlar tyder det på att du kommer att förlora pengar. Drömmer du om en stängd kista vankar dig välstånd, en öppen sådan bäddar för förlust.

Löv är en gammal benämning på pengar och har sin grund i folksägnerna om trollen som förvandlar guldmynt till gula löv eller tvärtom. Ser du i drömmen friska löv har du gott hopp, ser du vissna löv väntar dig en penningvinst.

Ser du ett sillstäm väntar dig ära och stor rikedom. Strömmingar ger många goda silverslantar. Drömmer du att du agnar har du en tom portmonnä, letar du däremot mask till metning väntar dig en penningvinst. Har du i drömmen tunt hår går du snart miste om ett arv, är du helt skallig riskerar du att förlora väldigt mycket pengar.

MGL

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
TEL 08-411 08 07

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmärken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

Göteborgs Numismatiska Förening inbjuder till

MYNTMÄSSA

Lördagen den 19 mars kl. 10 – 16

i Ullevi Tennishall, Smålandsgatan 2 (mitt emot Stureplatsen), Göteborg.
Ca 8 st. mynthandlare ur Sveriges Mynthandlares Förening
samt Svenska Numismatiska Föreningen kommer att delta.

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 22 företag i nio olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

B. Ahlström Mynthandel AB

Rådmansgatan 21
Box 26033, 100 41 STOCKHOLM
Tel. 08-10 10 10, Fax 08-678 77 77

Antikboden

Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Karlskrona Mynthandel

Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Kronans Mynt

Västra Hamngatan 6, 411 17 GÖTEBORG
Tel. 031-13 55 81

Rune Larssons Mynthandel

Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./fax 046-14 43 69

AB Malmö Mynthandel & Vykortsantikvariat

Sven Gunnar Sandberg
Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. Melin Mynt

Koltrastvägen 23, 370 24 NÄTTRABY
Tel. 0455-155 99

Myntinvest Corona

Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer

Sveavägen 96
Box 195 07, 104 32 STOCKHOLM
Tel./fax 08-673 34 23

Myntsamlarnas Postorder

Hyhult 6, 340 10 LIDHULT
Tel. 035-801 04, Mobil 070-536 05 38

Ulf Nordlinds Mynthandel AB

Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61, Fax 08-661 62 13

Norrtälje Mynt AB

Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

Pecunia HB

Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel. 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel

Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./fax 042-12 25 28

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 503 33 BORÅS
Tel. 033-41 24 96, Fax 033-41 87 55

Selins Mynthandel

Regeringsgatan 6, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81, Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel

Arsenalsgatan 6
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, Fax 08-611 32 95

Tamco Numismatics

Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel./fax 08-650 0342

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./fax 031-20 81 11

J. Walldén Mynthandel AB

Nybrogatan 36
Box 5381, 102 49 STOCKHOLM
Tel. 08-662 50 60, 070-607 65 34

Håkan Westerlund Mynthandel

Vasagatan 42, 111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07, Fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 19 507, 104 32 Stockholm, Tel. 08-673 34 23, Fax 08-673 34 23

UPPSALA
UNIVERSITET

Myntdag i Uppsala

Lördag 19/3 kl 13-16

Tema antiken

Museum Gustavianum

Akademigatan 3 • Uppsala • www.gustavianum.uu.se

Axplock ur programmet
kl 14-15

- *Kejsaren är död - leve kejsaren. Propaganda på romerska mynt med doktorand Ragnar Hedlund*
- *Perspektiv på tillvaron - att samla antika mynt med professor Curt Ekström*
- *Världens vackraste mynt! - grekerna på Sicilien med docent Lars Karlsson*
- *Före EMU - fyra myntunioner på 15 minuter med 1:e antikvarie Harald Nilsson*

I samarbete med universitetets myntkabinett och
Numismatiska klubben i Uppsala